

1 Obowiązki kierownika budowy – uregulowania prawne

Kierownik budowy jest uczestnikiem procesu budowlanego, na którym spoczywa większość obowiązków związanych z realizacją procesu inwestycyjnego. Do głównych obowiązków kierownika budowy należy przebywanie na terenie budowy i nadzorowanie prawidłowości wykonywania robót na placu budowy.

1/1 Zakres obowiązków

Zarówno instytucję kierownika budowy, jak i jego zakres obowiązków oraz uprawnień regulują postanowienia ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.). Już w art. 1 przedmiotowej ustawy zawarto pierwsze zapisy odnoszące się do kierownika budowy: „*ustawa Prawo budowlane, zwana dalej »ustawą«, normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach*”.

Szczegółowe zapisy odnoszące się wprost do instytucji kierownika budowy zawarte są w rozdz. 2, dotyczącym „samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie”. W art. 12 ust. 1 wskazano, że za samodzielną funkcję techniczną w budownictwie uważa się działalność związaną z koniecznością fachowej oceny zjawisk technicznych lub samodzielnego rozwiązania zagadnień architektonicznych i technicznych oraz techniczno-organizacyjnych, a w szczególności działalność obejmującą kierowanie budową lub innymi robotami budowlanymi.

W ustępie 2 tego artykułu przyjęto, że samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, określone w ust. 1 pkt 2 (funkcję kierownika budowy), mogą wykonywać wyłącznie osoby posiadające odpowiednie wykształcenie techniczne i praktykę zawodową, dostosowane do rodzaju, stopnia skomplikowania działalności i innych wymagań związanych z wykonywaną funkcją, stwierdzone decyzją zwaną dalej „uprawnieniami budowlanymi”, wydaną przez organ samorządu zawodowego. Przyjęto także, że warunkiem uzyskania uprawnień

**Obowiązki
kierownika budowy**

budowlanych na kierownika budowy jest zdanie egzaminu ze znajomości procesu budowlanego oraz umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy technicznej (ust. 3 art. 12 ustawy).

Uzyskanie uprawnień do pełnienia funkcji kierownika budowy

Upewnienia budowlane

W dalszych regulacjach ustawowych wskazano, jakie wymagania należy spełnić, aby uzyskać odpowiednie wykształcenie techniczne. W ustępie 4 art. 12 ustawy przyjęto, że egzamin na uprawnienia budowlane składa się przed komisją egzaminacyjną powoływaną przez organ samorządu zawodowego albo inny upoważniony organ, a koszty postępowania kwalifikacyjnego, obejmujące w szczególności wynagrodzenie członków komisji egzaminacyjnej, ponosi osoba ubiegająca się o nadanie uprawnień budowlanych. Po zdaniu egzaminu osoba zdająca wpisana jest, w drodze decyzji, do centralnego rejestru osób posiadających uprawnienia budowlane prowadzonego przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego oraz na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego, co potwierdza zaświadczenie wydane przez tę izbę, z określonym w nim terminem ważności. Po uzyskaniu uprawnień osoby wykonujące funkcje kierownika budowy są odpowiedzialne za wykonywanie tych funkcji zgodnie z przepisami i zasadami wiedzy technicznej oraz za należyłą staranność w wykonywaniu pracy, jej właściwą organizację, bezpieczeństwo i jakość.

W związku z przystąpieniem Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej wszedł w życie art. 12a, który stanowi, że samodzielne funkcje techniczne w budownictwie – oprócz osób, o których mowa w art. 12 ustawy – mogą wykonywać również osoby będące obywatelami państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Konfederacji Szwajcarskiej, które posiadają w tych państwach prawo wykonywania czynności odpowiadających samodzielnym funkcjom technicznym w budownictwie, ukończyły studia wyższe zagraniczne uznane w Polsce za równorzędne oraz odbyły dwuletnią praktykę przy sporządzaniu projektów lub na budowie.

Ustawa nałożyła na organy samorządu zawodowego obowiązek przeprowadzenia postępowania weryfikacyjnego w tym zakresie, po wykonaniu którego organy te wydają decyzje w sprawie nadania uprawnień budowlanych. Jednocześnie w ustawie określono, że umowa międzynarodowa zawarta na zasadzie wzajemności może określić inny tryb nadawania uprawnień budowlanych. W ustawie zawarto delegację dla ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, aby w poro-

zumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania określił, w drodze rozporządzenia, wykaz dyplomów, certyfikatów i innych dokumentów oraz tytułów naukowych potwierdzających posiadanie kwalifikacji zawodowych w dziedzinie architektury, wydawanych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które są uznawane w Rzeczypospolitej Polskiej, biorąc pod uwagę wymagania Unii Europejskiej w zakresie uznawania kwalifikacji zawodowych. Organ administracji rządowej – Minister Infrastruktury – wydał w dniu 19 lipca 2004 r. rozporządzenie w sprawie wykazu dyplomów, certyfikatów i innych dokumentów oraz tytułów naukowych potwierdzających posiadanie kwalifikacji zawodowych w dziedzinie architektury, które są uznawane w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1848).

Uprawnienia, o których mowa powyżej, mogą być udzielane między innymi do kierowania robotami budowlanymi i w tych uprawnieniach budowlanych należy określić specjalność i ewentualną specjalizację techniczno-budowlaną oraz zakres prac projektowych lub robót budowlanych objętych danym uprawnieniem. W myśl przepisów, uprawnienia do kierowania robotami budowlanymi stanowią również podstawę do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy, natomiast uprawnienia do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi stanowią również podstawę do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 5 i 6.

**Uprawnienia
budowlane**

Podkreślić należy, że uprawnienia budowlane są udzielane w różnych specjalnościach. Do specjalności dotyczących kierowników budów zaliczyć należy w szczególności uprawnienia konstrukcyjno-budowlane, drogowe i mostowe. W ramach specjalności wymienionych powyżej mogą być wyodrębniane specjalizacje techniczno-budowlane.

Uzyskanie uprawnień budowlanych w specjalnościach, o których mowa powyżej, wymaga do kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń:

- a) ukończenia studiów magisterskich, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności,
- b) odbycia dwuletniej praktyki na budowie;

natomiast do kierowania robotami budowlanymi w ograniczonym zakresie:

- a) ukończenia wyższych studiów zawodowych, w rozumieniu przepisów o wyższych szkołach zawodowych, na kierunku odpowiednim dla danej specjalności lub ukończenia studiów magisterskich, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, na kierunku pokrewnym dla danej specjalności,
- b) odbycia trzyletniej praktyki na budowie.

Jednocześnie określono, że warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej jest praca polegająca na bezpośrednim uczestnictwie w pracach projektowych albo na pełnieniu funkcji technicznej na budowie pod kierownictwem osoby posiadającej odpowiednie uprawnienia budowlane, a w przypadku odbywania praktyki za granicą – pod kierunkiem osoby posiadającej uprawnienia odpowiednie w danym kraju.

W artykule 16 ust. 1 prawa budowlanego Minister Infrastruktury uzyskał delegację do wydania rozporządzenia określającego rodzaje i zakres przygotowania zawodowego do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie, sposób stwierdzania posiadania tego przygotowania, ograniczenia zakresu uprawnień budowlanych, wykaz kierunków wykształcenia odpowiedniego i pokrewnego dla danej specjalności, wykaz specjalizacji wyodrębnionych w ramach poszczególnych specjalności, a także sposób przeprowadzania i zakres egzaminu, zasady odpłatności za postępowanie kwalifikacyjne oraz zasady wynagradzania członków komisji egzaminacyjnej. W rozporządzeniu, o którym mowa powyżej, należy w szczególności uregulować sposób dokumentowania posiadanego wykształcenia i kwalifikowania wykształcenia jako odpowiednie lub pokrewne, dokumentowania praktyki i kryteriów uznawania praktyki, przeprowadzania egzaminu na uprawnienia budowlane, ustalania wysokości odpłatności za postępowanie kwalifikacyjne, ustalania wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnej, stwierdzania przygotowania zawodowego oraz uzyskiwania specjalizacji techniczno-budowlanej, ograniczania zakresu uprawnień budowlanych i określania rodzajów specjalizacji techniczno-budowlanych – tak, aby mając na względzie zachowanie interesu osób ubiegających się o nadanie uprawnień budowlanych, rozporządzenie nie stwarzało problemów interpretacyjnych przy stosowaniu w praktyce.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/1.1 Samodzielne funkcje techniczne w budownictwie

Od dnia 31 maja 2006 r. obowiązują nowe przepisy z zakresu samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie na mocy rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie.

Zgodnie jednak z brzmieniem § 28 cytowanego powyżej rozporządzenia, do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe. Natomiast wykształcenie uzyskane przed dniem 31 maja 2006 r., którego kierunek lub zawód techniczny był określany w sposób odbiegający od przyjętego w rozporządzeniu, podlega indywidualnemu rozpatrzeniu i zakwalifikowaniu przez izbę architektów czy izbę inżynierów budownictwa, na podstawie programu kształcenia, jako wykształcenie odpowiednie lub pokrewne dla danej specjalności.

**Samodzielne
funkcje techniczne**

Samodzielna funkcja techniczna w budownictwie, zgodnie z brzmieniem art. 12 ust. 1 ustawy Prawo budowlane, oznacza działalność, która wiąże się z koniecznością fachowej oceny zjawisk technicznych lub samodzielnego rozwiązania zagadnień architektonicznych i technicznych oraz techniczno-organizacyjnych, a w szczególności działalność obejmującą:

- a) projektowanie, sprawdzanie projektów architektoniczno-budowlanych i sprawowanie nadzoru autorskiego,
- b) kierowanie budową lub innymi robotami budowlanymi,
- c) kierowanie wytwarzaniem konstrukcyjnych elementów budowlanych oraz nadzór i kontrolę techniczną wytwarzania tych elementów,
- d) wykonywanie nadzoru inwestorskiego,
- e) sprawowanie kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych,
- f) rzeczoznawstwo budowlane.

Samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, określone w punktach od a) do e), czyli oprócz rzeczoznawstwa budowlanego, mogą wykonywać wyłącznie osoby posiadające odpowiednie

**Uprawnienia
budowlane**

wykształcenie techniczne i praktykę zawodową, dostosowane do rodzaju, stopnia skomplikowania działalności i innych wymagań związanych z wykonywaną funkcją, stwierdzone decyzją zwaną „uprawnieniami budowlanymi”, wydaną przez organ samorządu zawodowego. Ustawa Prawo budowlane stanowi, że warunkiem uzyskania uprawnień budowlanych jest zdanie egzaminu ze znajomości procesu budowlanego oraz umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy technicznej.

Egzamin taki składa się przed komisją egzaminacyjną, powoływaną przez organ samorządu zawodowego albo inny upoważniony organ. Koszty postępowania kwalifikacyjnego, obejmujące w szczególności wynagrodzenie członków komisji egzaminacyjnej, ponosi osoba ubiegająca się o nadanie uprawnień budowlanych.

Zgodnie z brzmieniem art. 12a ustawy Prawo budowlane, samodzielne funkcje techniczne w budownictwie – oprócz osób, o których mowa w art. 12 – mogą wykonywać również osoby będące obywatelami państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Konfederacji Szwajcarskiej, które:

- a) posiadają w tych państwach prawo wykonywania czynności odpowiadających samodzielnym funkcjom technicznym w budownictwie,
- b) ukończyły studia wyższe zagraniczne uznane w Rzeczypospolitej Polskiej za równorzędne,
- c) odbyły dwuletnią praktykę przy sporządzaniu projektów lub na budowie.

Właściwy organ samorządu zawodowego przeprowadza postępowanie weryfikacyjne w zakresie, o którym mowa powyżej, i wydaje decyzję w sprawie nadania uprawnień budowlanych.

Osoby wykonujące samodzielne funkcje techniczne w budownictwie są odpowiedzialne za wykonywanie tych funkcji zgodnie z przepisami i zasadami wiedzy technicznej oraz za należyłą staranność w wykonywaniu pracy, jej właściwą organizację, bezpieczeństwo i jakość. Podstawę do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie stanowi wpis, w drodze decyzji, do centralnego rejestru oraz – zgodnie z odrębnymi przepisami – wpis na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego, potwierdzony zaświadczeniem wydanym przez tę izbę, z określonym w nim terminem ważności.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/1.1.1 Praktyka zawodowa osób pełniących samodzielne funkcje w budownictwie

Zgodnie z brzmieniem art. 3 rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie, warunkiem uzyskania uprawnień budowlanych jest między innymi odbycie trzyletniej praktyki zawodowej. Praktyka zawodowa odbywana jest po uzyskaniu dyplomu ukończenia wyższej uczelni, pod kierownictwem osoby posiadającej uprawnienia budowlane bez ograniczeń we właściwej specjalności i będącej czynnym członkiem samorządu zawodowego. Warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej jest praca polegająca na bezpośrednim uczestnictwie w pracach projektowych albo na pełnieniu funkcji technicznej na budowie pod kierownictwem osoby posiadającej odpowiednie uprawnienia budowlane, a w przypadku odbywania praktyki za granicą, pod kierunkiem osoby posiadającej uprawnienia odpowiednie w danym kraju.

Praktyka zawodowa

Do praktyki zawodowej może zostać zaliczona praktyka odbyta po ukończeniu trzeciego roku studiów wyższych, z wyłączeniem praktyki objętej programem studiów.

Osoba odbywająca praktykę zawodową dokumentuje przebieg praktyki w książce praktyki zawodowej.

Osoba, która zamierza odbyć praktykę zawodową, składa w izbie książkę praktyki zawodowej do jej opieczątowania i zarejestrowania. Izba zwraca opieczątowaną książkę praktyki zawodowej w terminie 7 dni od dnia jej złożenia. W książce praktyki zawodowej wpisuje się:

- 1) wyszczególnienie robót budowlanych i obiektów budowlanych, przy projektowaniu których bezpośrednio uczestniczyła lub pełniła funkcję techniczną na budowie osoba odbywająca praktykę zawodową, z określeniem: rodzaju, przeznaczenia, konstrukcji oraz – odpowiednio do wnioskowanej specjalności uprawnień budowlanych – innych charakterystycznych parametrów technicznych lub użytkowych, a także lokalizację i nazwę inwestora,
- 2) określenie czynności wykonywanych w każdym tygodniu odbywanej praktyki, potwierdzonych i zaopiniowanych co najmniej raz w miesiącu przez osobę posiadającą odpowiednie uprawnienia budowlane, pod kierownictwem której odbywana jest praktyka.

Przy zmianie rodzaju pracy lub jednostki, w której osoba odbywała praktykę, oraz po zakończeniu praktyki zawodowej osoba, pod kierownictwem której odbywała się praktyka, wpisuje w książce praktyki zawodowej ogólną ocenę z teoretycznej i praktycznej wiedzy z zakresu specjalności, w jakiej dana osoba ubiega się o uprawnienia budowlane.

W przypadku jednak odbycia praktyki zawodowej przy projektowaniu lub budowie obiektów budowlanych usytuowanych na terenach zamkniętych, w jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej albo ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, do wniosku, zamiast książki praktyki zawodowej, należy dołączyć zaświadczenie właściwego wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego, z wyszczególnieniem okresu praktyki zawodowej oraz z ogólną oceną z teoretycznej i praktycznej wiedzy z zakresu danej specjalności.

Książka praktyki zawodowej

Książka praktyki zawodowej ani zaświadczenie wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego, o którym mowa powyżej, nie obowiązuje w przypadku praktyki zawodowej odbywanej za granicą. Odbycie praktyki zawodowej za granicą powinno być natomiast potwierdzone zaświadczeniem wydanym przez kierownika jednostki, w której odbywała się praktyka zawodowa, z poświadczeniem osoby nadzorującej, posiadającej uprawnienia odpowiednie w danym kraju. Zaświadczenie powinno zawierać:

- 1) wyszczególnienie robót budowlanych i obiektów budowlanych, przy których projektowaniu bezpośrednio uczestniczyła lub pełniła funkcję techniczną na budowie osoba odbywająca praktykę zawodową, z określeniem: rodzaju, przeznaczenia, konstrukcji oraz, odpowiednio do wnioskowanej specjalności uprawnień budowlanych, innych charakterystycznych parametrów technicznych lub użytkowych, a także lokalizację i nazwę inwestora,
- 2) potwierdzenie czasu trwania praktyki zawodowej z podaniem dat rozpoczęcia i ukończenia praktyki przy projektowaniu lub budowie obiektów budowlanych, o których mowa wyżej, z określeniem charakteru wykonywanych czynności,
- 3) ogólną ocenę teoretycznej i praktycznej wiedzy z zakresu wnioskowanej specjalności, dokonaną przez osobę, pod nadzorem której odbywana była praktyka.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/1.1.2 Nadanie uprawnień budowlanych

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie izba architektów lub izba inżynierów budownictwa prowadzi postępowanie kwalifikacyjne składające się z dwóch etapów:

Postępowanie kwalifikacyjne

- 1) kwalifikowania wykształcenia i praktyki zawodowej,
- 2) egzaminu na uprawnienia budowlane.

Osoba ubiegająca się o uzyskanie uprawnień budowlanych musi złożyć do izby inżynierów budownictwa wnioski o nadanie tych uprawnień. Do wniosku o nadanie uprawnień budowlanych należy dołączyć:

- 1) odpis dyplomu ukończenia studiów magisterskich albo dyplomu ukończenia odpowiednich wyższych studiów zawodowych, o których mowa w art. 14 ust. 3 ustawy Prawo budowlane,
- 2) książkę praktyki zawodowej lub zaświadczenie potwierdzające odbycie praktyki za granicą,
- 3) dowód uiszczenia opłaty z tytułu kwalifikowania wykształcenia i praktyki zawodowej.

Kwalifikowanie wykształcenia za odpowiednie lub pokrewne dla danej specjalności uprawnień budowlanych dokonuje się przez stwierdzenie zgodności ukończonego kierunku studiów i specjalności potwierdzonych w dyplomie z wymaganym dla tej specjalności uprawnień budowlanych wykształceniem, określonym w poniższym wykazie.

1. Specjalność architektoniczna:

- a) budowlane do projektowania bez ograniczeń i sprawdzania projektów architektoniczno-budowlanych – ukończone studia magisterskie na kierunku architektura i urbanistyka (O),
- b) uprawnienia budowlane do projektowania w ograniczonym zakresie – ukończone wyższe studia zawodowe na kierunku architektura i urbanistyka (O) lub ukończone studia magisterskie na kierunku budownictwo (P).

Specjalność architektoniczna

Specjalność konstrukcyjno-budowlana

2. Specjalność konstrukcyjno-budowlana:
- a) uprawnienia budowlane bez ograniczeń – ukończone studia magisterskie na kierunku budownictwo (O);
 - b) uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie – ukończone studia zawodowe na kierunku budownictwo (O) lub ukończone studia magisterskie na kierunku:
 - architektura i urbanistyka (P),
 - inżynieria środowiska (P).

Specjalność drogowa

3. Specjalność drogowa:
- a) uprawnienia budowlane bez ograniczeń – ukończone studia magisterskie na kierunku budownictwo (O),
 - b) uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie – ukończone studia zawodowe na kierunku budownictwo (O).

Specjalność mostowa

4. Specjalność mostowa:
- a) uprawnienia budowlane bez ograniczeń – ukończone studia magisterskie na kierunku budownictwo (O),
 - b) uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie – ukończone studia zawodowe na kierunku budownictwo (O).

Specjalność kolejowa

5. Specjalność kolejowa:
- a) uprawnienia budowlane bez ograniczeń – ukończone studia magisterskie na kierunku budownictwo w specjalnościach drogi kolejowe lub drogi żelazne (O),
 - b) uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie – ukończone studia zawodowe na kierunku budownictwo w specjalności drogi kolejowe lub drogi żelazne (O).

Specjalność wyburzeniowa

6. Specjalność wyburzeniowa – uprawnienia budowlane bez ograniczeń – ukończone studia magisterskie na kierunku:
- a) budownictwo (O),
 - b) górnictwo i geologia w specjalności eksploatacja złóż (O),
 - c) inżynieria wojskowa (O).

Specjalność telekomunikacyjna

7. Specjalność telekomunikacyjna:
- a) uprawnienia budowlane bez ograniczeń – ukończone studia magisterskie na kierunku:

- elektronika i telekomunikacja w specjalności z zakresu telekomunikacji (O),
 - elektrotechnika w specjalności z zakresu telekomunikacji (O);
- b) uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie – ukończone studia zawodowe na kierunku:
- elektronika i telekomunikacja w specjalności z zakresu telekomunikacji (O),
 - elektrotechnika w specjalności z zakresu telekomunikacji (O).
8. Specjalność instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń ciepłych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych:
- Specjalność instalacyjna**
- a) uprawnienia budowlane bez ograniczeń – ukończone studia magisterskie na kierunku inżynieria środowiska (O);
- b) uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie – ukończone studia zawodowe na kierunku inżynieria środowiska (O) lub wykształcenie wyższe na kierunku:
- budownictwo (P),
 - energetyka (P).
9. Specjalność instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych:
- a) uprawnienia budowlane bez ograniczeń – ukończone studia magisterskie na kierunku elektrotechnika (O),
- b) uprawnienia budowlane w ograniczonym zakresie – ukończone studia zawodowe na kierunku elektrotechnika (O) lub transport w specjalności sterowanie ruchem, w transporcie lub sterowanie ruchem lub zabezpieczenie ruchu pociągów, lub automatyka i robotyka (P).

Objaśnienia:

(O) – wykształcenie odpowiednie,

(P) – wykształcenie pokrewne.

Wykształcenie uzyskane za granicą i uznane w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie przepisów odrębnych, którego kierunek jest określany w sposób odbiegający od przyjętego w rozporządzeniu, podlega indywidualnemu rozpatrzeniu i uznaniu przez właściwą komisję kwalifikacyjną, na podstawie programu kształcenia, jako wykształcenie odpowiednie lub pokrewne dla danej specjalności.

W przypadku stwierdzenia braków w dokumentach dołączonych do wniosków izba inżynierów budownictwa wzywa, w drodze postanowienia, osobę ubiegającą się o nadanie uprawnień budowlanych do uzupełnienia braków w terminie trzydziestu dni.

Izba może żądać od organu administracji architektoniczno-budowlanej lub nadzoru budowlanego albo od autora projektu lub inwestora przedstawienia prac projektowych wykonanych w ramach praktyki zawodowej lub potwierdzenia zakresu robót budowlanych, w których uczestniczyła osoba ubiegająca się o uprawnienia budowlane.

**Odmowa
nadania uprawnień**

Izba wydaje decyzję o odmowie nadania uprawnień budowlanych bez przeprowadzania egzaminu:

- a) po bezskutecznym upływie trzydziestodniowego terminu, o którym mowa powyżej,
- b) jeżeli wykształcenie lub praktyka zawodowa osoby ubiegającej się o uprawnienia budowlane nie odpowiadają wymaganiom,
- c) po stwierdzeniu podania nieprawdziwych lub fałszywych danych w książce praktyki zawodowej lub w zaświadczeniu potwierdzającym odbycie praktyki za granicą.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/1.1.3 Egzamin na uprawnienia budowlane

Egzamin na uprawnienia budowlane składa się z części pisemnej, przeprowadzanej w formie testu, oraz części ustnej. Egzamin obejmuje sprawdzenie:

- 1) znajomości procesu budowlanego,
- 2) umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy technicznej.

W zależności od posiadanego wykształcenia i zakresu odbytej praktyki zawodowej egzamin jest przeprowadzany:

- 1) na uprawnienia budowlane do projektowania w danej specjalności,
- 2) na uprawnienia budowlane do kierowania robotami budowlanymi w danej specjalności,
- 3) na uprawnienia budowlane do projektowania i kierowania robotami budowlanymi w danej specjalności.

Przy ubieganiu się o uprawnienia budowlane w innej specjalności lub w innym zakresie niż posiadane, egzamin jest przeprowadzany w zakresie ograniczonym do zagadnień nieobjętych zakresem egzaminu, obowiązującym przy ubieganiu się o posiadane uprawnienia budowlane.

Egzamin na uprawnienia budowlane jest przeprowadzany co najmniej dwa razy w roku, w terminach ustalanych przez izbę architektów lub izbę inżynierów budownictwa.

Zawiadomienie o terminie egzaminu odpowiednia izba doręcza poprzez Poczta Polską listem poleconym za potwierdzeniem odbioru osobie ubiegającej się o uprawnienia budowlane, co najmniej na jeden miesiąc przed tym terminem.

Negatywny wynik części pisemnej egzaminu powoduje niedopuszczenie do części ustnej egzaminu. Izba określa termin, po upływie którego osoba ubiegająca się o uprawnienia budowlane może ponownie przystąpić do egzaminu na uprawnienia budowlane. Termin ten nie może być krótszy niż trzy miesiące.

Po zakończeniu części ustnej egzaminu w sprawie nadania uprawnień budowlanych izba wydaje decyzję:

**Egzamin
na uprawnienia
budowlane**

**Decyzja
o nadaniu uprawnień**

- a) o nadaniu uprawnień budowlanych – w razie pozytywnego wyniku egzaminu,
- b) o odmowie nadania uprawnień budowlanych – w razie negatywnego wyniku części ustnej egzaminu.

W decyzji o odmowie nadania uprawnień budowlanych izba określa termin, po którego upływie osoba ubiegająca się o uprawnienia budowlane może ponownie przystąpić do części ustnej egzaminu. Termin ten nie może być krótszy niż trzy miesiące.

Kopia ostatecznej decyzji o nadaniu uprawnień budowlanych jest przekazywana do Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego w celu dokonania wpisu do centralnego rejestru osób posiadających uprawnienia budowlane.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/1.1.4 Opłaty związane z postępowaniem kwalifikacyjnym

Opłata za postępowanie kwalifikacyjne:

- a) z tytułu kwalifikowania wykształcenia i praktyki zawodowej – jest równa 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- b) z tytułu przeprowadzenia egzaminu – jest równa 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę,
- c) z tytułu ponownego przeprowadzenia części ustnej egzaminu – jest równa 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 2002, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314).

**Postępowanie
kwalifikacyjne
– opłaty**

Opłatę za postępowanie kwalifikacyjne wnosi się na rachunek bankowy izby. Opłatę z tytułu przeprowadzenia egzaminu wnosi się co najmniej 14 dni przed terminem egzaminu.

Opłata z tytułu kwalifikowania wykształcenia i praktyki zawodowej nie podlega zwrotowi, natomiast opłata z tytułu przeprowadzenia egzaminu oraz z tytułu ponownego przeprowadzenia części ustnej egzaminu podlega zwrotowi w przypadku usprawiedliwionego niestawienia się na egzamin lub usprawiedliwionego odstąpienia od egzaminu.

Za udział w postępowaniu kwalifikacyjnym, w tym za przeprowadzenie egzaminu na uprawnienia budowlane, członkom komisji egzaminacyjnej przysługuje wynagrodzenie. Wynagrodzenie członka komisji egzaminacyjnej nie powinno być wyższe niż określone w omawianym nowym rozporządzeniu.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/1.1.5 Uprawnienia wynikające ze specjalności budowlanych

Zgodnie z brzmieniem § 15 rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie, uprawnienia budowlane do projektowania w odpowiedniej specjalności uprawniają do sporządzania projektu zagospodarowania działki lub terenu, w zakresie danej specjalności.

Według przepisów tego rozporządzenia uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej bez ograniczeń uprawniają do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym w zakresie:

- 1) sporządzania projektu architektoniczno-budowlanego w odniesieniu do architektury obiektu lub
- 2) kierowania robotami budowlanymi w odniesieniu do architektury obiektu.

**Specjalności
budowlane
– uprawnienia**

Uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej w ograniczonym zakresie uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym o kubaturze do 1000 m³ na terenie zabudowy zagrodowej we wskazanym zakresie.

Uprawnienia budowlane w specjalności konstrukcyjno-budowlanej bez ograniczeń uprawniają do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym w zakresie:

- 1) sporządzania projektu architektoniczno-budowlanego w odniesieniu do konstrukcji obiektu lub
- 2) kierowania robotami budowlanymi w zakresie sporządzania projektu architektoniczno-budowlanego w odniesieniu do konstrukcji obiektu oraz w zakresie architektury obiektu.

Uprawnienia budowlane w specjalności konstrukcyjno-budowlanej w ograniczonym zakresie uprawniają tylko do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym o kubaturze do 1000 m³ oraz:

- 1) o wysokości do 12 m nad poziomem terenu, do 3 kondygnacji nadziemnych i o wysokości kondygnacji do 4,8 m,
- 2) posadowionego na głębokości do 3 m poniżej poziomu terenu, bezpośrednio na stabilnym gruncie nośnym,
- 3) przy rozpiętości elementów konstrukcyjnych do 6 m i wysięgu wsporników do 2 m,
- 4) niezawierającego elementów wstępnie sprężanych na budowie,
- 5) niewymagającego uwzględniania wpływu eksploatacji górniczej.

**Uprawnienia
budowlane**

Wskazane powyżej ograniczenia uprawnień budowlanych w specjalności konstrukcyjno-budowlanej w odniesieniu do osób legitymujących się wykształceniem uzyskanym na kierunku inżynieria środowiska nie dotyczą obiektów budowlanych gospodarki wodnej i melioracji wodnych.

Uprawnienia budowlane w specjalności drogowej bez ograniczeń uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym takim jak:

- 1) droga, w rozumieniu przepisów o drogach publicznych, z wyłączeniem drogowych obiektów inżynierskich, oprócz przepustów,
- 2) droga dla ruchu i postoju statków powietrznych oraz przepust.

Uprawnienia budowlane w specjalności drogowej w ograniczonym zakresie uprawniają natomiast jedynie do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym takim jak:

- 1) droga klasy: lokalna i dojazdowa oraz droga wewnętrzna w rozumieniu przepisów o drogach publicznych, z wyłączeniem drogowych obiektów inżynierskich oprócz przepustów,
- 2) droga na terenie lotniska, nieprzeznaczona dla ruchu i postoju statków powietrznych.

Uprawnienia budowlane w specjalności mostowej bez ograniczeń uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym takim jak:

- 1) drogowy obiekt inżynierski, w rozumieniu przepisów o drogach publicznych,
- 2) kolejowy obiekt inżynierski: most, wiadukt, przepust, konstrukcja oporowa oraz nadziemne i podziemne przejście dla pieszych, w rozumieniu przepisów o warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe.

Uprawnienia budowlane w specjalności mostowej do projektowania bez ograniczeń uprawniają również do obliczania światła mostów i przepustów.

**Uprawnienia
budowlane**

Uprawnienia budowlane w specjalności mostowej w ograniczonym zakresie uprawniają tylko do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym takim jak:

- 1) jednoprzęsłowy obiekt mostowy, w rozumieniu przepisów o drogach publicznych lub przepisów o warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe, o przęśle wykonanym z zastosowaniem prefabrykatów i rozpiętości do 21 m, posadowiony na stabilnym gruncie,
- 2) typowy składany obiekt mostowy,
- 3) przepust.

Uprawnienia budowlane w specjalności kolejowej bez ograniczeń uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym takim jak: stacja, węzeł, linia i bocznicą kolejową oraz związane z nimi inne budowle kolejowe, w rozumieniu przepisów o warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle kolejowe, z wyłączeniem ww. budowli stanowiących kolejowy obiekt inżynierski, oprócz przepustów.

Uprawnienia budowlane w specjalności kolejowej w ograniczonym zakresie uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym takim jak: linia i bocznicą kolejową oraz przepust.

Uprawnienia budowlane w specjalności wyburzeniowej bez ograniczeń uprawniają do projektowania robót rozbiórkowych i kierowania tymi robotami budowlanymi związanymi z użyciem materiałów wybuchowych.

**Uprawnienia
budowlane**

Uprawnienia budowlane w specjalności telekomunikacyjnej bez ograniczeń uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym w zakresie telekomunikacji przewodowej wraz z infrastrukturą telekomunikacyjną oraz telekomunikacji radiowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Uprawnienia budowlane w specjalności telekomunikacyjnej w ograniczonym zakresie uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym wraz z infrastrukturą telekomunikacyjną, w odniesieniu do obiektu budowlanego takiego jak lokalne linie i instalacje.

Uprawnienia budowlane w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych bez ograniczeń uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym takim jak: sieci i instalacje cieplne, wentylacyjne, gazowe, wodociągowe i kanalizacyjne, z doбором właściwych urządzeń w projekcie budowlanym oraz ich instalowaniem w procesie budowy lub remontu.

Uprawnienia budowlane w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych w ograniczonym zakresie uprawniają do projektowania, z doбором właściwych urządzeń, lub kierowania robotami budowlanymi przy wykonywaniu instalacji wraz z przyłączami i instalowaniem tych urządzeń dla obiektów budowlanych o kubaturze do 1000 m³.

Uprawnienia budowlane w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych bez ograniczeń uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi związanymi z obiektem budowlanym takim jak: sieci, instalacje i urządzenia elektryczne i elektroenergetyczne, w tym kolejowe, trolejbusowe i tramwajowe sieci trakcyjne wraz z urządzeniami do zasilania i sterowania.

Uprawnienia budowlane w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych w ograniczonym zakresie uprawniają do projektowania obiektu budowlanego lub kierowania robotami budowlanymi przy wykonywaniu instalacji wraz z przyłączami o napięciu do 1 kV w obiektach budowlanych o kubaturze do 1000 m³.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/1.1.6 Specjalizacja techniczno-budowlana

Zgodnie z brzmieniem § 25 rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie, o nadanie specjalizacji techniczno-budowlanej może ubiegać się wyłącznie osoba posiadająca uprawnienia budowlane bez ograniczeń w specjalności, w której wyodrębniono tę specjalizację, z wyjątkiem osób legitymujących się wykształceniem uzyskanym na kierunku inżynieria środowiska nie dotyczy to obiektów budowlanych gospodarki wodnej i melioracji wodnych. Postępowanie w tym zakresie jest podobne do postępowania o nadanie uprawnień budowlanych.

Specjalizacja techniczno-budowlana

Poniżej zamieszczono wykaz specjalizacji techniczno-budowlanych wyodrębnionych w specjalnościach budowlanych.

Lp.	Specjalność	Specjalizacja techniczno-budowlana do projektowania lub kierowania robotami budowlanymi
1.	konstrukcyjno-budowlana	<ul style="list-style-type: none"> - geotechnika - obiekty budowlane budownictwa ogólnego - obiekty budowlane budownictwa przemysłowego - budowle wysokościowe - budowle hydrotechniczne - obiekty budowlane melioracji wodnych - rusztowania i deskowania wielofunkcyjne
2.	mostowa	<ul style="list-style-type: none"> - drogowe obiekty inżynierskie - kolejowe obiekty inżynierskie
3.	instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> - sieci, instalacje i urządzenia ciepłne i wentylacyjne - sieci, instalacje i urządzenia gazowe - sieci, instalacje i urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne
4.	instalacyjna w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych	<ul style="list-style-type: none"> - sieci, instalacje i urządzenia elektryczne i elektroenergetyczne powyżej 45 kV - sieci, instalacje i urządzenia elektryczne i elektroenergetyczne w elektrowniach jądrowych - trakcje elektryczne

Nadanie specjalizacji techniczno-budowlanej wymaga odbycia, po uzyskaniu uprawnień budowlanych, pięcioletniej praktyki we właści-

**Specjalizacja
techniczno-budowlana**

wej specjalności, w zakresie specjalizacji, przy sporządzaniu projektów – w przypadku specjalizacji do projektowania, lub na budowie – w przypadku specjalizacji do kierowania robotami budowlanymi.

Do wniosku o nadanie specjalizacji techniczno-budowlanej należy dołączyć:

- a) odpis posiadanych uprawnień budowlanych,
- b) oświadczenie potwierdzające odbycie praktyki zawodowej wymaganej dla nadania specjalizacji techniczno-budowlanej, zawierające wyszczególnienie obiektów budowlanych, przy których projektowaniu lub budowie brała udział osoba ubiegająca się o nadanie specjalizacji.

Egzamin dla osoby ubiegającej się o nadanie specjalizacji techniczno-budowlanej powinien uwzględniać w szczególności sprawdzenie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy technicznej w zakresie tej specjalizacji. W składzie komisji kwalifikacyjnej nie mniej niż połowa jej członków powinna posiadać specjalizację odpowiadającą specjalizacji, o którą ubiega się osoba egzaminowana.

Po zakończeniu postępowania kwalifikacyjnego w sprawie nadania specjalizacji techniczno-budowlanej izba wydaje decyzję:

- 1) o nadaniu specjalizacji – w razie pozytywnego wyniku egzaminu,
- 2) o odmowie nadania specjalizacji – w razie negatywnego wyniku egzaminu.

Autor: Aleksander Zamlewski

Podstawa prawna

1. Rozporządzenie Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 kwietnia 2006 r. z dnia 28 kwietnia 2006 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. z 2006 r. Nr 83, poz. 578).
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2002 r. Nr 200, poz. 1679 z późn. zm.).

1/1.2 Rejestr osób posiadających uprawnienia budowlane

W obowiązującym porządku prawnym funkcjonuje centralny rejestr osób posiadających uprawnienia budowlane, rzeczoznawców budowlanych oraz ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej w budownictwie. Rejestry te zostały utworzone na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 27 października 2005 r. w sprawie wzorów i sposobu prowadzenia centralnych rejestrów osób posiadających uprawnienia budowlane, rzeczoznawców budowlanych oraz ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej w budownictwie (Dz. U. 2005 r. Nr 219, poz. 1868).

**Uprawnienia
budowlane
– rejestr**

Rozporządzenie to określa przede wszystkim:

- 1) sposób prowadzenia centralnych rejestrów osób posiadających uprawnienia budowlane, rzeczoznawców budowlanych oraz ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej,
- 2) dokumenty, na podstawie których dokonuje się wpisów do centralnych rejestrów,
- 3) wzory centralnych rejestrów, o których mowa w punkcie 1.

Rozporządzenie porządkuje system centralnych rejestrów:

- 1) osób posiadających uprawnienia budowlane,
- 2) rzeczoznawców budowlanych i
- 3) ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej.

Rozporządzenie to definiuje również pojęcie osoby uprawnionej jako tej, która legitymuje się ostateczną decyzją o nadaniu uprawnień budowlanych wydaną przez właściwy organ.

Centralne rejestry, o których mowa powyżej, prowadzi Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego. Zgodnie z brzmieniem przepisów rozporządzenia, wpisów do centralnych rejestrów dokonuje się na podstawie ostatecznych decyzji o:

- 1) nadaniu uprawnień budowlanych,
- 2) nadaniu tytułu rzeczoznawcy budowlanego,

- 3) ukaraniu w trybie odpowiedzialności zawodowej w budownictwie,
- 4) zatarciu kary.

Centralne rejestry prowadzone są w postaci zbiorów danych zapisanych w formie elektronicznej.

Do wniosku o wpis do centralnego rejestru osób posiadających uprawnienia budowlane dołącza się ostateczne decyzje o nadaniu uprawnień budowlanych, wydane przez właściwe organy. Natomiast do wniosku o wpis do centralnych rejestrów rzeczoznawców budowlanych i ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej dołącza się akta postępowania administracyjnego, obejmujące dokumenty stanowiące podstawę wpisu.

**Uprawnienia
budowlane
– wpis do rejestru**

Wedle rozporządzenia, wpis do centralnego rejestru polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego danych zawartych w ostatecznych decyzjach, o których mowa powyżej. Wpisu do właściwego zbioru danych dokonuje się pod oddzielną pozycją centralnego rejestru, oznaczoną numerem wynikającym z kolejności oraz datą wpisu. Z chwilą zamieszczenia danych w centralnym rejestrze wpis uważa się za dokonany.

Informacje w centralnych rejestrach zapisywane są na kartach osobowych i zawodowych. Natomiast informacje w centralnym rejestrze ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej zapisywane są na karcie kary.

Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego może wystąpić do właściwego organu o weryfikację przesłanej dokumentacji, po uprzednim określeniu nieprawidłowości, które powinny zostać usunięte. Na wniosek osoby objętej wpisem Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego dokonuje sprostowania dokonanego wpisu, w przypadku gdy jest on niezgodny z decyzją (o której mowa powyżej) z informacjami zawartymi w tej decyzji lub ze stanem faktycznym.

Wpisowi podlegają także zmiany i uzupełnienia danych zamieszczonych w centralnych rejestrach oraz skreślenie z rejestru.

Akta rejestrowe są gromadzone na użytek osób podlegających wpisowi, z klauzulą niedostępności ich osobom trzecim. Wszelkie akta rejestrowe, obejmujące dokumenty stanowiące podstawę wpisu do rejestru oraz dokumenty dotyczące postępowania rejestrowego, przechowuje się zgodnie z przepisami dotyczącymi klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji dla celów archiwalnych.

Poniżej przedstawione zostały załączniki do wskazanego na wstępie rozporządzenia.

ZAŁĄCZNIK Nr 1**KARTA OSOBOWA**

1. Imiona
2. Nazwisko
3. Nazwisko rodowe
4. Kod pocztowy
5. Miejscowość wraz z kodem krajowym rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju TERYT
6. Ulica
7. Numer domu
8. Numer lokalu
9. Województwo wraz z kodem krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju TERYT
10. PESEL – w stosunku do osób posiadających obywatelstwo polskie
11. Numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość – w stosunku do osób nieposiadających obywatelstwa polskiego
12. Wykształcenie
13. Kierunek wykształcenia
14. Tytuł naukowy i zawodowy
15. Uwagi

ZAŁĄCZNIK Nr 2**KARTA ZAWODOWA UPRAWNIONYCH****Identyfikacja decyzji**

1. Numer decyzji
2. Data wydania decyzji
3. Miejsce wydania decyzji
4. Organ wydający

Opis decyzji

5. Podstawa prawna
6. Dziedzina
7. Zakres
8. Specjalność
9. Specjalizacja
10. Status
11. Uwagi

Rejestracja decyzji

12. Numer kancelaryjny
13. Pozycja rejestru
14. Data wpisu do rejestru

Dane osobowe – odnośnik do karty osobowej

ZALĄCZNIK Nr 3**KARTA ZAWODOWA RZECZOZNAWCÓW BUDOWLANYCH****Identyfikacja decyzji**

1. Numer decyzji
2. Data wydania decyzji
3. Miejsce wydania decyzji
4. Organ wydający

Opis decyzji

5. Podstawa prawna
6. Dziedzina
7. Zakres
8. Specjalność
9. Status
10. Uwagi

Rejestracja decyzji

11. Numer kancelaryjny
12. Pozycja rejestru
13. Data wpisu do rejestru

Dane osobowe – odnośnik do karty osobowej

ZAŁĄCZNIK Nr 4**KARTA KARY****Identyfikacja decyzji**

1. Numer decyzji o nadaniu uprawnień lub tytułu rzeczoznawcy budowlanego
2. Data wydania decyzji o nałożeniu kary
3. Miejsce wydania decyzji o nałożeniu kary
4. Organ wydający decyzję

Opis decyzji

5. Dotyczy decyzji
6. Podstawa prawna
7. Funkcja uczestnika
8. Rodzaj kary
9. Pierwszy termin egzaminu
10. Drugi termin egzaminu
11. Data upływu kary
12. Status kary
13. Uwagi na temat kary

Rejestracja decyzji

14. Numer kancelaryjny
15. Pozycja rejestru
16. Data wpisu do rejestru

Dane osobowe – odnośnik do karty osobowej

Podstawa prawna

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 27 października 2005 r. w sprawie wzorów i sposobu prowadzenia centralnych rejestrów osób posiadających uprawnienia budowlane, rzeczoznawców budowlanych oraz ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej w budownictwie (Dz. U. z 2005 r. Nr 219, poz. 1868).

Autor: Aleksander Zamlewski

1/2 Obowiązki organizacyjne

W rozdziale 3 ustawy Prawo budowlane opisano „prawa i obowiązki uczestników procesu budowlanego”. Opisano w nim uczestników procesu budowlanego, do których zaliczono inwestora, inspektora nadzoru inwestorskiego, projektanta oraz kierownika budowy lub kierownika robót.

Zgodnie z art. 21a ustawy, kierownik budowy jest obowiązany – w oparciu o sporządzoną informację dotyczącą bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ze względu na specyfikę projektowanego obiektu budowlanego, uwzględnianą w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia – sporządzić lub zapewnić sporządzenie, przed rozpoczęciem budowy, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, uwzględniając specyfikę obiektu budowlanego i warunki prowadzenia robót budowlanych, w tym planowane jednoczesne prowadzenie robót budowlanych i produkcji przemysłowej.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/3 Obowiązki dokumentacyjne

Dokumentacja

Jeden z najważniejszych zapisów dotyczących kierownika budowy zawarty jest w art. 22 ustawy, który określa podstawowe obowiązki kierownika budowy, takie jak:

- 1) protokolarne przejęcie od inwestora i odpowiednie zabezpieczenie terenu budowy wraz ze znajdującymi się na nim obiektami budowlanymi, urządzeniami technicznymi i stałymi punktami osnowy geodezyjnej oraz podlegającymi ochronie elementami środowiska przyrodniczego i kulturowego;
 - 2) prowadzenie dokumentacji budowy;
 - 3) zapewnienie geodezyjnego wytyczenia obiektu oraz zorganizowanie budowy i kierowanie budową obiektu budowlanego w sposób zgodny z projektem i pozwoleniem na budowę, przepisami, w tym techniczno-budowlanymi oraz przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 00
- 3a) koordynowanie realizacji zadań zapobiegających zagrożeniom bezpieczeństwa i ochrony zdrowia:
 - a) przy opracowywaniu technicznych lub organizacyjnych założeń planowanych robót budowlanych lub ich poszczególnych etapów, które mają być prowadzone jednocześnie lub kolejno,
 - b) przy planowaniu czasu wymaganego do zakończenia robót budowlanych lub ich poszczególnych etapów;
 - 3b) koordynowanie działań zapewniających przestrzeganie podczas wykonywania robót budowlanych zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zawartych w przepisach, o których mowa w art. 21a ust. 3 oraz w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia;
 - 3c) wprowadzanie niezbędnych zmian w informacji, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1b oraz w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, wynikających z postępu wykonywanych robót budowlanych;
 - 3d) podejmowanie niezbędnych działań uniemożliwiających wstęp na budowę osobom nieupoważnionym;

- 4) wstrzymanie robót budowlanych w przypadku stwierdzenia możliwości powstania zagrożenia oraz bezzwłoczne zawiadomienie o tym właściwego organu;
- 5) zawiadomienie inwestora o wpisie do dziennika budowy dotyczącym wstrzymania robót budowlanych z powodu wykonywania ich niezgodnie z projektem;
- 6) realizacja zaleceń wpisanych do dziennika budowy;
- 7) zgłaszanie inwestorowi do sprawdzenia lub odbioru wykonanych robót ulegających zakryciu bądź zanikających oraz zapewnienie dokonania wymaganych przepisami lub ustalonych w umowie prób i sprawdzeń instalacji, urządzeń technicznych i przewodów kominowych przed zgłoszeniem obiektu budowlanego do odbioru;
- 8) przygotowanie dokumentacji powykonawczej obiektu budowlanego;
- 9) zgłoszenie obiektu budowlanego do odbioru odpowiednim wpisem do dziennika budowy oraz uczestniczenie w czynnościach odbioru i zapewnienie usunięcia stwierdzonych wad, a także przekazanie inwestorowi oświadczenia, o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt 2.

Uprawnienia kierownika budowy

Ustawa zawiera również uprawnienia kierownika budowy, sprecyzowane w art. 23 ustawy Prawo budowlane. Zgodnie z tym zapisem kierownik budowy ma prawo:

- 1) występować do inwestora o zmiany w rozwiązaniach projektowych, jeżeli są one uzasadnione koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa realizacji robót budowlanych lub usprawnienia procesu budowy,
- 2) ustosunkować się w dzienniku budowy do zaleceń w nim zawartych.

Przyjęto również założenie, że łączenie funkcji kierownika budowy i inspektora nadzoru inwestorskiego nie jest dopuszczalne, jednocześnie wskazując, że przepisy wskazujące obowiązki i uprawnienia kierownika budowy stosuje się odpowiednio do kierownika robót.

Prace budowlane na inwestycji budowlanej rozpoczyna się od podjęcia prac przygotowawczych na terenie budowy, którymi są wytyczenie geodezyjne obiektów w terenie, wykonanie niwelacji

terenu, zagospodarowanie terenu budowy wraz z budową tymczasowych obiektów oraz wykonanie przyłączy do sieci infrastruktury technicznej na potrzeby budowy. Wskazane powyżej prace przygotowawcze mogą być wykonywane tylko na terenie objętym pozwoleniem na budowę lub zgłoszeniem.

Rozpoczęcie robót budowlanych wymaga od inwestora dołączenia między innymi oświadczenia kierownika budowy (robót), stwierdzającego sporządzenie planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz przyjęcie obowiązku kierowania budową (robotami budowlanymi), a także zaświadczenia o wpisie do centralnego rejestru osób posiadających uprawnienia budowlane, prowadzonego przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego oraz na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego, co potwierdza zaświadczenie wydane przez tę izbę, z określonym w nim terminem ważności. Inwestor jest także obowiązany zapewnić objęcie kierownictwa budowy (rozbiórki) lub określonych robót budowlanych oraz nadzór nad robotami przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane w odpowiedniej specjalności. Wyznaczony w ten sposób kierownik budowy (robót) jest obowiązany:

Rozpoczęcie robót

- 1) prowadzić dziennik budowy lub rozbiórki,
- 2) umieścić na budowie lub rozbiórcie, w widocznym miejscu, tablicę informacyjną oraz ogłoszenie zawierające dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia; nie dotyczy to budowy obiektów służących obronności i bezpieczeństwu państwa oraz obiektów liniowych,
- 3) odpowiednio zabezpieczyć teren budowy (rozbiórki).

Ustawodawca wskazał, że przy prowadzeniu robót budowlanych, do kierowania którymi jest wymagane przygotowanie zawodowe w specjalności techniczno-budowlanej innej niż posiada kierownik budowy, inwestor jest obowiązany zapewnić ustanowienie kierownika robót w danej specjalności. Ponadto inwestor jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić właściwy organ o zmianie kierownika budowy lub robót, podając, od kiedy nastąpiła zmiana oraz dołączyć oświadczenie kierownika budowy lub robót o przejęciu obowiązków. Na kierowniku budowy spoczywa obowiązek dokonywania wpisów do dziennika budowy oraz przechowywania go przez cały okres prowadzenia inwestycji.

Po zakończeniu budowy obiektu budowlanego lub złożeniu wniosku o udzielenie pozwolenia na użytkowanie inwestor jest obo-

wiązany dołączyć prowadzony przez kierownika budowy oryginał dziennika budowy, a także jego oświadczenie o:

- a) zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym i warunkami pozwolenia na budowę oraz innymi przepisami,
- b) doprowadzeniu do należytego stanu i porządku terenu budowy, a także – w razie korzystania – drogi, ulicy, sąsiedniej nieruchomości, budynku lub lokalu.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/4 Konsekwencje niedopełnienia obowiązków

W rozdziale 10 ustawy – odpowiedzialność zawodowa w budownictwie – przewidziano postanowienia o odpowiedzialności zawodowej w budownictwie. Podlegają jej osoby wykonujące samodzielne funkcje techniczne w budownictwie – w tym kierownik budowy lub robót, które:

**Odpowiedzialność
zawodowa
w budownictwie**

- 1) dopuściły się występków lub wykroczeń określonych ustawą,
- 2) zostały ukarane w związku z wykonywaniem samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie,
- 3) wskutek rażących błędów lub zaniedbań, spowodowały zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska albo znaczne szkody materialne,
- 4) nie spełniają lub spełniają niedbale swoje obowiązki,
- 5) uchylają się od podjęcia nadzoru autorskiego lub wykonują niedbale obowiązki wynikające z pełnienia tego nadzoru.

Jednocześnie w ustawie wskazano konsekwencje dla osoby wykonującej samodzielne funkcje techniczne w budownictwie – w tym kierownika budowy lub robót, które popełniły czyny powodujące odpowiedzialność zawodową w budownictwie. Przy nakładaniu kary na taką osobę należy uwzględnić dotychczasową karalność z tytułu odpowiedzialności zawodowej w budownictwie. Karami wymierzonymi przez organy samorządu zawodowego mogą być:

- 1) upomnienie,
- 2) upomnienie z jednoczesnym nałożeniem obowiązku złożenia, w wyznaczonym terminie, egzaminu na uprawnienia budowlane,
- 3) zakaz wykonywania samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie na okres od roku do pięciu lat, połączony z obowiązkiem złożenia, w wyznaczonym terminie, egzaminu na uprawnienia budowlane.

O zakazie wykonywania samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie orzeka się w przypadku znacznego społecznego nie-

bezpieczeństwa czynu. Zakaz ten może być orzeczony również w stosunku do osoby, która pomimo dwukrotnego upomnienia ponownie dopuściła się czynu powodującego odpowiedzialność zawodową lub uchyla się od złożenia nakazanego egzaminu. Nałożony zakaz wykonywania samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie określa się w latach i miesiącach, z tym że kara biegnie od dnia, w którym decyzja o ukaraniu stała się ostateczna.

Jeżeli kierownikowi budowy ukaranemu z jednoczesnym nałożeniem obowiązku złożenia egzaminu, który w wyznaczonym terminie egzaminu nie zda, wyznacza się termin dodatkowy, jest on nie krótszy niż trzy miesiące i nie dłuższy niż sześć miesięcy. W przypadku niezyskania oceny pozytywnej w terminie dodatkowym stwierdza się utratę uprawnień do pełnienia samodzielnej funkcji kierownika budowy.

**Postępowanie
w sprawie
odpowiedzialności**

Warto podkreślić fakt, że postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej w budownictwie wszczyna się na wniosek organu nadzoru budowlanego lub organu samorządu zawodowego, właściwego dla miejsca popełnienia czynu lub stwierdzającego popełnienie czynu, złożony po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego. Wniosek, o którym mowa powyżej, powinien zawierać określenie zarzucanego czynu, uzasadnienie faktyczne i prawne oraz wskazanie dowodów.

Po wydaniu ostatecznej decyzji o ukaraniu, w trybie odpowiedzialności zawodowej w budownictwie, przesyła się ją do wiadomości:

- 1) jednostce organizacyjnej zatrudniającej osobę ukaraną,
- 2) właściwemu stowarzyszeniu,
- 3) organowi, który wydał ukaranemu uprawnienia do pełnienia samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie,
- 4) Głównemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego.

Powyższa decyzja podlega wpisowi do centralnego rejestru ukaranych.

Postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej w budownictwie nie można wszcząć po upływie sześciu miesięcy od dnia powzięcia przez organy nadzoru budowlanego wiadomości o popełnieniu czynu powodującego tę odpowiedzialność i nie później niż po upływie trzech lat od dnia zakończenia robót budowlanych albo zawiadomienia o zakończeniu budowy lub wydania decyzji o pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego.

Postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej w budownictwie nie wyklucza postępowania karnego uregulowanego w rozdziale dziewiątym. Artykuł 90 ustawy określa, że kto w przypadkach określonych w art. 48, art. 49b, art. 50 ust. 1 pkt 1 lub art. 50 ust. 1 pkt 2 wykonuje roboty budowlane, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch. Natomiast art. 91 wskazuje, że grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku podlega ten, kto udaremnia określone ustawą czynności właściwych organów lub wykonuje samodzielną funkcję techniczną w budownictwie, nie posiadając odpowiednich uprawnień budowlanych lub prawa wykonywania samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie.

W postanowieniach art. 93 Prawa budowlanego zawarto inne czyny zabronione, których dokonanie spowoduje konsekwencje wymierzenia grzywny. Do takich czynów ustawodawca zaliczył:

- nieprzestrzeganie przepisów art. 5 ustawy przy projektowaniu lub wykonywaniu robót budowlanych w sposób rażący,
- naruszenie przepisu art. 10 ustawy przy wykonywaniu robót budowlanych, stosuje wyroby,
- naruszenie przepisów art. 28 lub art. 31 ust. 2 ustawy przy dokonywaniu rozbiórki obiektu budowlanego lub jego części,
- przystąpienie do budowy lub prowadzenia robót budowlanych bez dopełnienia wymagań określonych w art. 41 ust. 4, art. 42, art. 44, art. 45 ustawy,
- naruszenie przepisu art. 41 ust. 5 ustawy przez dostarczanie lub umożliwianie dostarczania energii, wody, ciepła lub gazu,
- wykonanie robót budowlanych w sposób odbiegający od ustaleń i warunków określonych w przepisach, pozwoleniu na budowę lub rozbiórkę bądź w zgłoszeniu budowy lub rozbiórki, bądź istotnie odbiegający od zatwierzonego projektu,
- niespełnienie obowiązku, o którym mowa w art. 62 ust. 1 ustawy,
- niespełnienie, określonych w art. 63 lub art. 64 ust. 1 i 3 ustawy, obowiązków przechowywania dokumentów związanych z obiektem budowlanym lub prowadzenia książki obiektu budowlanego,
- niespełnienie obowiązku przestania protokołu, o którym mowa w art. 70 ust. 2 ustawy,

- dokonanie zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części bez wymaganego zgłoszenia, o którym mowa w art. 71 ust. 2 ustawy, albo pomimo wniesienia sprzeciwu, o którym mowa w art. 71 ust. 3–5 ustawy,
- nieudzielenie informacji lub nieudostępnianie dokumentów, o których mowa w art. 81c ust. 1 ustawy, żądanych przez właściwy organ, związanych z prowadzeniem robót budowlanych, przekazaniem obiektu budowlanego do użytkowania lub jego utrzymaniem.

Niezależnie od wskazanych w ustawie Prawo budowlane konsekwencji karnych i dyscyplinarnych, kierownik budowy może podlegać odpowiedzialności za wykroczenia i przestępstwa określone w ustawach Kodeks wykroczeń i Kodeks karny, a także innych, określonych w ustawach szczególnych.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/5 FIDIC

FIDIC to skrót od słów *Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils*, czyli francuskiej nazwy Międzynarodowej Federacji Inżynierów Konsultantów, która działa na rzecz niezależnych inżynierów konsultantów. Organizacja ta wydaje publikacje zawierające warunki kontraktu na prace budowlane i konstruktorskie.

FIDIC

Publikacje te zmierzają do wypracowania jednolitych reguł, jakie będą obowiązywały wszystkich uczestników procesu inwestycyjno-budowlanego. Każdy z nich jest szczegółowo opisany, ale jednocześnie na tyle elastycznie, że możliwe są zapisy konkretyzujące uprawnienia i obowiązki poszczególnych uczestników procesu.

Publikacje te umożliwiają usystematyzowanie działalności wszystkich podmiotów biorących udział w inwestycji, począwszy od Zamawiającego, przez Inżyniera Kontraktu, aż do Wykonawcy i ewentualnych podwykonawców. Odwołanie się w kontraktach budowlanych do postanowień FIDIC-a zapewnia bardziej przejrzyste reguły w procesie inwestycyjnym, a także precyzuje uprawnienia i obowiązki uczestników.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/5.1 Warunki Kontraktu na urządzenia i budowę z projektowaniem, dla urządzeń elektrycznych i mechanicznych oraz dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez wykonawcę (tzw. FIDIC czerwony)

Spośród najbardziej rozpowszechnionych FIDIC-ów należy wyróżnić FIDIC – Warunki Kontraktu na urządzenia i budowę z projektowaniem, dla urządzeń elektrycznych i mechanicznych oraz dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez wykonawcę, wydany w 1999 r. (tak zwany FIDIC czerwony).

FIDIC ten dzieli się na trzy części:

- warunki ogólne,
- wskazówki do przygotowania warunków szczególnych,
- formularz oferty, aktu umowy i umowy o rozjemstwie w sporach.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/5.1.1 FIDIC „czerwony” – warunki ogólne

FIDIC to skrót od *Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils* – francuskiej nazwy Międzynarodowego Stowarzyszenia Inżynierów Doradców. Stowarzyszenie to wydaje szereg publikacji zawierających warunki kontraktów na prace budowlane oraz konstruktorskie. Tzw. FIDIC „czerwony” określa warunki kontraktowe robót inżynieryjno-budowlanych.

FIDIC „czerwony” dzieli się na następujące części:

FIDIC „czerwony”

1. Postanowienia ogólne

- 1.1. Definicje
- 1.2. Interpretacja
- 1.3. Komunikaty
- 1.4. Prawo i język
- 1.5. Kolejność pierwszeństwa dokumentów
- 1.6. Akt umowy
- 1.7. Cesja
- 1.8. Opieka nad dokumentami i ich dostarczanie
- 1.9. Opóźnienie rysunków lub instrukcji
- 1.10. Używanie przez zamawiającego dokumentów wykonawcy
- 1.11. Używanie przez wykonawcę dokumentów zamawiającego
- 1.12. Szczegółowe poufne dane
- 1.13. Zgodność z prawami
- 1.14. Solidarna odpowiedzialność

2. Zamawiający

- 2.1. Prawo dostępu do placu budowy
- 2.2. Pozwolenia, licencje, zatwierdzenia
- 2.3. Personel zamawiającego
- 2.4. Organizacja finansowania przez zamawiającego
- 2.5. Roszczenia zamawiającego

3. Inżynier

- 3.1. Obowiązki i upoważnienia inżyniera
- 3.2. Delegowanie przez inżyniera
- 3.3. Polecenia inżyniera

- 3.4. Zastąpienie inżyniera
- 3.5. Określenia
- 4. Wykonawca**
 - 4.1. Ogólne zobowiązania wykonawcy
 - 4.2. Zabezpieczenie wykonania
 - 4.3. Przedstawiciel wykonawcy
 - 4.4. Podwykonawcy
 - 4.5. Cesja korzyści z podzlecenia
 - 4.6. Współdziałanie
 - 4.7. Wytyczenie
 - 4.8. Procedury bezpieczeństwa
 - 4.9. Zapewnienie jakości
 - 4.10. Dane o placu budowy
 - 4.11. Wystarczalność zaakceptowanej kwoty kontraktowej
 - 4.12. Nieprzewidywalne warunki fizyczne
 - 4.13. Prawa przejazdu i urządzenia
 - 4.14. Unikanie zakłócania
 - 4.15. Trasa dostępu
 - 4.16. Transport dóbr
 - 4.17. Sprzęt wykonawcy
 - 4.18. Ochrona środowiska
 - 4.19. Elektryczność, woda i gaz
 - 4.20. Sprzęt zamawiającego i materiał do bezpłatnego wydania
 - 4.21. Raporty o postępie pracy
 - 4.22. Zabezpieczenie placu budowy
 - 4.23. Działania wykonawcy na placu budowy
 - 4.24. Wykopaliska
- 5. Mianowani podwykonawcy**
 - 5.1. Definicja mianowanego podwykonawcy
 - 5.2. Zastrzeżenie wobec mianowania
 - 5.3. Zapłata mianowanym podwykonawcom
 - 5.4. Dowody płatności
- 6. Personel kierowniczy i siła robocza**
 - 6.1. Zatrudnianie personelu kierowniczego i siły roboczej
 - 6.2. Stawki wynagrodzeń i warunki pracy siły roboczej

- 6.3. Osoby pracujące u zamawiającego
- 6.4. Prawa pracy
- 6.5. Godziny pracy
- 6.6. Pomieszczenia i urządzenia dla personelu kierowniczego i siły roboczej
- 6.7. Zdrowie i bezpieczeństwo
- 6.8. Kierownictwo wykonawcy
- 6.9. Personel wykonawcy
- 6.10. Listy personelu i sprzętu wykonawcy
- 6.11. Chuligańskie zachowanie
- 7. Urządzenia, materiały i wykonawstwo**
- 7.1. Sposób realizacji
- 7.2. Próbki
- 7.3. Inspekcja
- 7.4. Dokonywanie prób
- 7.5. Odrzucenie
- 7.6. Prace zabezpieczające
- 7.7. Własność urządzeń i materiałów
- 7.8. Opłaty za eksploatację górniczą
- 8. Rozpoczęcie, opóźnienia i zawieszenie**
- 8.1. Rozpoczęcie robót
- 8.2. Czas na ukończenie
- 8.3. Harmonogram
- 8.4. Przedłużenie czasu na ukończenie
- 8.5. Opóźnienia spowodowane przez władze
- 8.6. Szybkość postępu pracy
- 8.7. Odszkodowanie umowne za opóźnienie
- 8.8. Zawieszenie pracy
- 8.9. Konsekwencje zawieszenia
- 8.10. Płatność za urządzenia i materiały w przypadku zawieszenia
- 8.11. Przedłużone zawieszenie
- 8.12. Wznowienie pracy
- 9. Próby końcowe**
- 9.1. Zobowiązania wykonawcy
- 9.2. Opóźnione próby

- 9.3. Ponowne dokonanie prób
- 9.4. Niepowodzenie prób końcowych
- 10. Przejęcie przez zamawiającego**
- 10.1. Przejęcie robót i odcinków
- 10.2. Przejęcie części robót
- 10.3. Przeszkoda w próbach końcowych
- 10.4. Powierzchnie wymagające odtworzenia
- 11. Odpowiedzialność za wady**
- 11.1. Ukończenie zaległej pracy i usunięcie wad
- 11.2. Koszt usunięcia wad
- 11.3. Przedłużenie okresu zgłaszania wad
- 11.4. Zaniedbanie usunięcia wad
- 11.5. Zabranie wadliwej części robót
- 11.6. Dalsze próby
- 11.7. Prawo dostępu
- 11.8. Obowiązek poszukiwania przez wykonawcę
- 11.9. Świadczenie wykonania
- 11.10. Niewypełnione zobowiązania
- 11.11. Uprzątnięcie placu budowy
- 12. Obmiary i wycena**
- 12.1. Obowiązkowe obmiary robót
- 12.2. Metody obmiaru
- 12.3. Wycena
- 12.4. Pominięcia
- 13. Zmiany i korekty**
- 13.1. Prawo do zmieniania
- 13.2. Inżynieria wartości
- 13.3. Procedura zmiany
- 13.4. Płatność w stosowanych walutach
- 13.5. Kwoty warunkowe
- 13.6. Praca dniówkowa
- 13.7. Korekty wynikające ze zmian stanu prawnego
- 13.8. Korekty wynikające ze zmian kosztu
- 14. Cena kontraktowa i płatność**
- 14.1. Cena kontraktowa

- 14.2. Płatność zaliczkowa
- 14.3. Występowanie o przejściowe świadectwa płatności
- 14.4. Wykaz płatności
- 14.5. Urządzenia i materiały przeznaczone do robót
- 14.6. Wystawianie przejściowych świadectw płatności
- 14.7. Płatność
- 14.8. Opóźniona płatność
- 14.9. Płatność kwoty zatrzymanej
- 14.10. Rozliczenie końcowe
- 14.11. Wystąpienie o ostateczne świadectwa płatności
- 14.12. Zwolnienie ze zobowiązań
- 14.13. Wystawienie ostatecznego świadectwa płatności
- 14.14. Ustanie odpowiedzialności zamawiającego
- 14.15. Waluty płatności
- 15. Odstąpienie przez zamawiającego**
 - 15.1. Wezwanie do poprawienia
 - 15.2. Odstąpienie przez zamawiającego
 - 15.3. Wycena na datę odstąpienia
 - 15.4. Płatność po odstąpieniu
 - 15.5. Uprawnienie zamawiającego do odstąpienia
- 16. Zawieszenie i odstąpienie przez wykonawcę**
 - 16.1. Uprawnienie wykonawcy do zawieszenia pracy
 - 16.2. Odstąpienie przez wykonawcę
 - 16.3. Zaprzestanie pracy i usunięcie sprzętu wykonawcy
 - 16.4. Płatność przy odstąpieniu
- 17. Ryzyko i odpowiedzialność**
 - 17.1. Odszkodowania
 - 17.2. Opieka wykonawcy nad robotami
 - 17.3. Zagrożenia stanowiące ryzyko zamawiającego
 - 17.4. Skutki zagrożeń stanowiących ryzyko zamawiającego
 - 17.5. Prawa do własności intelektualnej i przemysłowej
 - 17.6. Ograniczenie odpowiedzialności
- 18. Ubezpieczenie**
 - 18.1. Ogólne wymagania w odniesieniu do ubezpieczeń
 - 18.2. Ubezpieczenie robót i sprzętu wykonawcy

18.3. Ubezpieczenie od zranienia osób i uszkodzenia własności

18.4. Ubezpieczenie personelu wykonawcy

19. Siła wyższa

19.1. Definicja siły wyższej

19.2. Powiadomienie o sile wyższej

19.3. Obowiązek minimalizowania opóźnienia

19.4. Następstwa siły wyższej

19.5. Siła wyższa wpływająca na podwykonawcę

19.6. Odstąpienie według uznania, płatność i zwolnienie

19.7. Zwolnienie z wywiązywania się – zgodne z prawem

20. Roszczenia, spory i arbitraż

20.1. Roszczenia wykonawcy

20.2. Wyznaczenie komisji rozjemstwa w sporach

20.3. Niepowodzenie uzgodnienia składu komisji rozjemstwa w sporach

20.4. Uzyskanie decyzji komisji rozjemstwa w sporach

20.5. Załatwienie polubowne

20.6. Arbitraż

20.7. Niezastosowanie się do decyzji komisji rozjemstwa w sporach

20.8. Zakończenie działania komisji rozjemstwa w sporach

Załączniki

Ogólne warunki umowy o rozjemstwie w sporach – wskazówki do przygotowania warunków szczególnych.

Wprowadzenie

Uwagi o przygotowaniu dokumentów przetargowych:

1. Postanowienia ogólne
2. Zamawiający
3. Inżynier
4. Wykonawca
5. Mianowani podwykonawcy
6. Personel kierowniczy i siła robocza

7. Urządzenia, materiały i wykonawstwo
8. Rozpoczęcie, opóźnienia i zawieszenie
9. Próby końcowe
10. Przejęcie przez zamawiającego
11. Odpowiedzialność za wady
12. Obmiary i wycena
13. Zmiany i korekty
14. Cena kontraktowa i płatność
15. Odstąpienie przez zamawiającego
16. Zawieszenie i odstąpienie przez wykonawcę
17. Ryzyko i odpowiedzialność
18. Ubezpieczenie
19. Siła wyższa
20. Roszczenia, spory i arbitraż

Aneksy

Formularze zabezpieczeń.

Warunki kontraktu na budowę dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez zamawiającego.

Formularz oferty, aktu umowy i umowy o rozjemstwie w sporach.

W części określonej jako postanowienia ogólne, FIDIC „czerwony” definiuje szereg pojęć, które warto w ramach omawiania tego tematu przytoczyć:

- **kontrakt** – umowa, list akceptujący, bądź inne dokumenty odnośne do danej umowy lub listu akceptującego;
- **akt umowy** – podpisana przez strony umowa;
- **list akceptujący** – podpisane przez zamawiającego pismo formalnie przyjmujące ofertę; w sytuacji, gdy nie sporządzono listu akceptującego, jego funkcję pełni umowa, natomiast datą wystawienia lub otrzymania listu akceptującego jest w takim przypadku data podpisania umowy;
- **oferta** – dokument zatytułowany „oferta” i skierowany do zamawiającego, wypełniony przez wykonawcę i zawierający podpisaną ofertę na wykonanie robót;

List akceptujący

- **specyfikacja** – dokument tak zatytułowany i włączony do kontraktu charakteryzujący roboty;
- **rysunki** – rysunki robót włączone przez zamawiającego do kontraktu;
- **wykazy** – dokumenty tak zatytułowane, wypełnione przez wykonawcę, dostarczone wraz z ofertą i włączone do kontraktu;
- **dokumenty ofertowe** – oferta i wszystkie inne dokumenty, które wykonawca wraz z nią przedłożył, w takiej formie, w jakiej zostały włączone do kontraktu;
- **załącznik do oferty** – wypełnione strony tak zatytułowane, załączone do oferty, stanowiące jej część;
- **przedmiar robót** oraz **wykaz prac dniówkowych** – dokumenty o takich nazwach objęte ewentualnymi wykazami;
- **strona** – zamawiający lub wykonawca, w zależności od kontekstu;
- **zamawiający** – osoba wymieniona jako zamawiający w załączniku do oferty, oraz prawni następcy tej osoby;
- **wykonawca** – osoba wymieniona jako wykonawca w ofercie zaakceptowanej przez zamawiającego oraz prawni następcy tej osoby;
- **inżynier** – osoba wyznaczona przez zamawiającego do działania jako inżynier i kontraktu, wymieniona w załączniku do oferty; lub inna osoba wyznaczona w razie potrzeby przez zamawiającego, z powiadomieniem wykonawcy;
- **przedstawiciel wykonawcy** – osoba wymieniona przez wykonawcę w kontrakcie lub wyznaczona w razie potrzeby przez wykonawcę działająca w imieniu wykonawcy;
- **personel zamawiającego** – inżynier, asystenci, cały personel kierowniczy, robotnicy i inni pracownicy inżyniera i zamawiającego, oraz wszelki inny personel podany przez zamawiającego lub inżyniera do wiadomości wykonawcy jako personel zamawiającego;
- **personel wykonawcy** – przedstawiciel wykonawcy i cały personel zatrudniany przez wykonawcę na placu budowy, który może obejmować personel kierowniczy, robotników i innych pracowników wykonawcy oraz każdego z podwykonawców i wszelki inny personel pomagający wykonawcy w realizacji robót;

- **podwykonawca** – każda osoba wymieniona w kontrakcie jako podwykonawca, lub jakakolwiek osoba wyznaczona jako podwykonawca części robót; oraz prawni następcy każdej z tych osób;
- **komisja** – osoba lub trzy osoby nazwane w ten sposób w kontrakcie, lub inna osoba lub osoby wyznaczone w określonej subklauzuli FIDIC-a;
- **FIDIC** – *Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils* – Międzynarodowa Federacja Inżynierów Konsultantów;
- **data odniesienia** – data poprzedzająca o dwadzieścia osiem dni ostateczną datę przedłożenia dokumentów ofertowych;
- **czas na ukończenie** – czas na ukończenie robót lub odcinka – zgodnie z terminem podanym w załączniku do oferty; liczony od daty rozpoczęcia;
- **próby końcowe** – próby wyspecyfikowane w kontrakcie, uzgodnione przez obydwie strony lub polecane jako zmiana; przeprowadzane przed przejściem przez zamawiającego robót lub jakiegoś odcinka (w zależności od danej sytuacji);
- **próby eksploatacyjne** – próby wyspecyfikowane w kontrakcie i wykonywane zgodnie z postanowieniami warunków szczególnych po przejściu przez zamawiającego robót lub odcinka (w zależności od danej sytuacji);
- **okres zgłaszania wad** – okres, w którym można zgłaszać wady robót lub jakiegoś ich odcinka; został podany w załączniku do oferty, obliczony od daty ukończenia robót;
- **dzień** – dzień kalendarzowy, **rok** – 365 dni;
- **zaakceptowana kwota kontraktowa** – kwota zaakceptowana w liście akceptującej należna za realizację i ukończenie robót oraz usunięcie wszelkich wad;
- **koszt** – całość wydatków poniesionych przez wykonawcę na placu budowy lub poza nim, wraz z narzutem i podobnymi obciążeniami, ale bez zysku;
- **kwota warunkowa** – kwota wyszczególniona w kontrakcie na realizację jakiejś części robót bądź na dostarczenie urządzeń, materiałów lub usług;
- **sprzęt wykonawcy** – wszystkie aparaty, maszyny, pojazdy i inne przedmioty potrzebne do realizacji i ukończenia robót oraz usunięcia wszelkich wad;

FIDIC

Kwota
kontraktowa

- **dobra** – to przede wszystkim sprzęt wykonawcy, materiały, urządzenia i roboty tymczasowe;
- **dokumenty wykonawcy** – to przede wszystkim obliczenia, oprogramowanie komputerowe, rysunki, podręczniki, modele, oraz inne dokumenty o charakterze technicznym dostarczane przez wykonawcę na mocy kontraktu.

FIDIC – klauzule

Z analizy postanowień FIDIC-a wynika, że zagadnienia dotyczące kierownika budowy znajdują się przede wszystkim w klauzulach:

- czwartej – wykonawca,
- szóstej – personel kierowniczy i siła robocza,
- dziewiątej – próby końcowe.

Poniżej zostały omówione klauzule: czwarta, szósta i dziewiąta, mimo iż regulacje dotyczące kierownika budowy znajdują się również w innych klauzulach.

Klauzula czwarta reguluje między innymi obowiązki wykonawcy, stanowiąc, że jest on zobowiązany do zaprojektowania, zrealizowania i ukończenia robót zgodnie z kontraktem oraz poleceniami inżyniera wyznaczonego przez zamawiającego. Wykonawca jest zobligowany do tego, by usunąć wszystkie wady robót.

Wykonawca odpowiada za użyteczność, stabilność i bezpieczeństwo wszystkich metod budowy i działań prowadzonych na placu budowy.

Na żądanie inżyniera wykonawca ma obowiązek poinformowania o szczegółach organizacji i metodach, które proponuje przyjąć do wykonania robót. Bez uprzedniego powiadomienia inżyniera, nie może być dokonana żadna znacząca zmiana w organizacji i metodach.

Nadto FIDIC „czerwony” stanowi, że w sytuacji, gdy kontrakt przewiduje, że wykonawca ma zaprojektować daną część robót, a w warunkach szczególnych nie postanowiono inaczej, to:

- wykonawca ma obowiązek przedłożyć inżynierowi dokumenty wykonawcy dla danej części zgodnie z procedurą ustaloną w kontrakcie;
- dokumenty wykonawcy muszą:
 - być zgodne ze specyfikacją i rysunkami,

- być sporządzone w języku ustalonym do porozumiewania się,
- zawierać dodatkowe informacje wymagane przez inżyniera, celem dodania ich do rysunków oraz koordynacji projektów sporządzanych przez każdą ze stron;
- wykonawca jest odpowiedzialny za daną część oraz za to, że po ukończeniu robót będzie ona odpowiadała celowi, w którym została przewidziana i wymieniona w kontrakcie;
- przed rozpoczęciem prób końcowych wykonawca musi dostarczyć inżynierowi dokumentację powykonawczą oraz instrukcje obsługi i konserwacji, zgodne ze specyfikacją i dostatecznie szczegółowe, aby umożliwiły zamawiającemu obsługę, konserwację, demontaż, ponowny montaż, regulacje i naprawy danej części robót.

Aby wywiązać się z umowy, wykonawca musi uzyskać (na własny koszt) zabezpieczenie wykonania, na kwotę i w walutach podanych w załączniku do oferty. Wykonawca musi dostarczyć zabezpieczenie wykonania zamawiającemu w ciągu **dwudziestu ośmiu dni** od otrzymania listu akceptującego, a kopię przesyłać do inżyniera. Zamawiający musi zaakceptować instytucję ustanawiającą to zabezpieczenie. Wykonawca ma również obowiązek zapewnienia, że zabezpieczenie wykonania będzie ważne i wykonalne do momentu zrealizowania i ukończenia robót oraz usunięcia przez niego wszelkich wad. Zamawiający ma obowiązek zwrócić wykonawcy zabezpieczenia wykonania w ciągu dwudziestu jeden dni od otrzymania kopii świadectwa wykonania.

Zabezpieczenie wykonania

W sytuacji gdy kwota zabezpieczenia nie jest podana w załączniku do oferty, to subklauzula omówiona powyżej nie ma zastosowania.

Zgodnie z dalszymi postanowieniami FIDIC-a, wykonawca ma obowiązek wyznaczyć przedstawiciela wykonawcy i wyposażyć go we wszystkie kompetencje konieczne do działania w jego imieniu zgodnie z brzmieniem kontraktu. W sytuacji gdy przedstawiciel wykonawcy nie został wymieniony w kontrakcie, wówczas wykonawca, przed datą rozpoczęcia robót, jest zobowiązany do przedłożenia inżynierowi nazwiska i danych osoby, którą proponuje wyznaczyć jako przedstawiciela wykonawcy, aby uzyskać zgodę na wyznaczenie. Jeśli zgoda nie została udzielona lub później ją odwołano, lub jeśli wyznaczona osoba uchylała się od działania jako

przedstawiciel wykonawcy, to wykonawca ma obowiązek przedłożyć do takiego wyznaczenia nazwisko i dane innej odpowiedniej osoby. Wykonawca, bez uzyskania uprzedniej zgody inżyniera, nie może odwołać wyznaczenia przedstawiciela wykonawcy ani wyznaczyć zastępstwa.

Zadaniem przedstawiciela wykonawcy jest kierowanie wykonaniem kontraktu przez wykonawcę. Jeśli przedstawiciel wykonawcy ma być czasowo nieobecny na placu budowy podczas realizacji robót, to – pod warunkiem uprzedniej zgody inżyniera – musi zostać wyznaczona stosowna osoba zastępująca, a inżynier musi zostać odpowiednio o tym powiadomiony.

Przedstawiciel wykonawcy

Przedstawiciel wykonawcy może delegować każde ze swoich pełnomocnictw, funkcji i upoważnień, danej kompetentnej osobie i może w każdej chwili tę delegację odwołać. Żadna taka delegacja lub odwołanie nie może wejść w życie, dopóki inżynier nie otrzyma powiadomienia, podpisanego przez przedstawiciela wykonawcy, wymieniającego osobę i precyzującego delegowane lub odwołane pełnomocnictwa, funkcje i upoważnienia.

Przedstawiciel wykonawcy i wszystkie ww. osoby muszą biegle posługiwać się językiem komunikatów zdefiniowanym w FIDIC-u.

Wykonawca zobligowany jest nie dzielić całości robót. Jest on w pełni odpowiedzialny za działania lub uchybienia każdego podwykonawcy, jego przedstawicieli lub pracowników, tak jakby to były jego działania lub uchybienia.

Jeżeli w warunkach szczególnych nie podano inaczej, to:

- nie jest wymagane, aby wykonawca uzyskiwał zgodę na dostawców materiałów lub na kontrakt podzlecenia, którego podwykonawca jest wymieniony w kontrakcie,
- uprzednia zgoda inżyniera jest wymagana na innych proponowanych podwykonawców,
- z co najmniej 28-dniowym wyprzedzeniem wykonawca ma obowiązek powiadomić inżyniera o zamierzonej dacie rozpoczęcia pracy każdego podwykonawcy i o rozpoczęciu takiej pracy na placu budowy,
- każde podzlecenie powinno zawierać postanowienia upoważniające zamawiającego do wymagania, aby podzlecenie zostało scedowane na zamawiającego na mocy postanowień zawartych w FIDIC-u.

Wykonawca powinien dokonać na rzecz zamawiającego cesji korzyści z takich zobowiązań podwykonawcy, które rozciągają się poza termin wygaśnięcia odpowiedniego okresu zgłaszania wad, jeżeli inżynier przed upływem tego terminu poleci wykonawcy dokonanie tej cesji. Natomiast, jeżeli w takiej cesji nie zostanie ustalone inaczej, to wykonawca nie będzie odpowiedzialny wobec zamawiającego za roboty wykonane przez podwykonawcę od chwili, kiedy cesja wejdzie w życie.

Wykonawca ma ponadto obowiązek zapewnienia, jak zostało wyszczególnione w kontrakcie lub polecane przez inżyniera, odpowiednich warunków pracy:

Obowiązki wykonawcy

- personelowi zamawiającego,
- jakimkolwiek innym wykonawcom zatrudnionym przez zamawiającego,
- personelowi wszelkich prawnie ustanowionych władz publicznych,

którzy mogą być zatrudnieni do wykonania, na terenie lub w pobliżu placu budowy, jakiejkolwiek pracy nie będącej częścią kontraktu.

Wykonawca ma obowiązek wytyczenia prac w nawiązaniu do punktów, linii i poziomów odniesienia sprecyzowanych w kontrakcie lub podanych w powiadomieniu inżyniera. Wykonawca jest odpowiedzialny za poprawne usytuowanie wszystkich części robót i naprawienie każdego błędu w usytuowaniu, poziomach, wymiarach czy wyosiowaniu robót.

Zamawiający jest odpowiedzialny za wszelkie błędy w tych sprecyzowanych lub podanych w powiadomieniu elementach odniesienia, a wykonawca zobowiązany do sprawdzenia ich ścisłości przed zastosowaniem.

Jeżeli wykonawca dozna opóźnienia i/lub poniesie koszt w rezultacie wykonywania pracy, która była konieczna z powodu jakiegoś błędu w tych elementach odniesienia, a wykrycie takiego błędu i uniknięcie opóźnienia i/lub kosztu było racjonalnie niemożliwe do wykrycia, to wykonawca musi powiadomić inżyniera. Jednocześnie wykonawca jest uprawniony do:

- przedłużenia czasu, w związku z ww. opóźnieniem, jeśli ukończenie jest lub przewiduje się, że będzie opóźnione,
- płatności, za poniesiony koszt plus zysk, która to płatność będzie włączona do ceny kontraktowej.

Wykonawca jest zobowiązany do:

- przestrzegania wszystkich mających zastosowanie przepisów bezpieczeństwa,
- troszczenia się o bezpieczeństwo wszystkich osób uprawnionych do przebywania na placu budowy,
- utrzymywania placu budowy i robót w takim stanie, aby uniknąć ewentualnego niebezpieczeństwa zagrażającego tym osobom,
- zapewnienia ogrodzenia, oświetlenia, ochrony i dozoru robót, aż do ich ukończenia i przejęcia,
- zapewnienia wszelkich robót tymczasowych (włączając drogi, przejścia, osłony i ogrodzenia), które mogą być konieczne do realizacji robót, użytku i dla ochrony społeczności lokalnej oraz właścicieli i użytkowników przyległego terenu.

Zapewnienie jakości

FIDIC „czerwony” nakłada na wykonawcę obowiązek ustanowienia systemu zapewnienia jakości, umożliwiającego wykazywanie stosowania się do wymagań kontraktu. System ten musi być zgodny ze wszystkimi informacjami podanymi w kontrakcie. Inżynier jest uprawniony do audytu systemu w każdym jego aspekcie.

Szczegółowe informacje na temat wszystkich procedur i dokumentów, stwierdzających stosowanie się do nich, muszą być przedstawiane inżynierowi do jego wiadomości przed rozpoczęciem każdego etapu projektowania i realizacji. Na dokumencie natury technicznej wystawianym dla inżyniera musi być umieszczony widoczny dowód zatwierdzenia tego dokumentu przez samego wykonawcę.

Stosowanie się do systemu zapewnienia jakości nie zwalnia wykonawcy z żadnego z jego obowiązków, zobowiązań lub odpowiedzialności według kontraktu.

Zamawiający musi udostępnić do wiadomości wykonawcy, przed datą odniesienia, wszystkie odnośne dane znajdujące się w posiadaniu zamawiającego, a dotyczące warunków podpowierzchniowych i hydrologicznych na placu budowy, z uwzględnieniem aspektu wpływu na środowisko. Jest również zobowiązany udostępnić wykonawcy wszystkie dane, przechodzące w posiadanie zamawiającego po dacie odniesienia. Wykonawca jest odpowiedzialny za interpretację wszystkich tych danych.

FIDIC stanowi, że należy uznać, że wykonawca uzyskał, w zakresie praktycznie możliwym (biorąc pod uwagę koszt i czas), wszelkie konieczne informacje odnośnie do zagrożeń, nieprzewidzianych wydatków oraz innych okoliczności, które mogą wpływać na dokumenty ofertowe lub na roboty. W tym samym zakresie należy uznać, że wykonawca obejrzał i sprawdził plac budowy, jego otoczenie, powyższe dane i inne dostępne informacje oraz, że przed złożeniem dokumentów ofertowych uznał je za wystarczające, jeżeli chodzi o wszystkie odnośne sprawy, obejmujące (bez ograniczenia się do nich):

- kształt i charakter placu budowy, włącznie z warunkami podpowierzchniowymi,
- warunki hydrologiczne i klimatyczne,
- zakres i charakter pracy i dóbr, koniecznych do realizacji i ukończenia robót oraz usunięcia wszelkich wad,
- obowiązujące w kraju prawa, procedury i praktyki dotyczące siły roboczej,
- zapotrzebowanie wykonawcy dotyczące dostępu, zakwaterowania, urządzeń, personelu, energii, transportu, wody i innych usług.

FIDIC stanowi, że należy przyjąć, iż wykonawca:

- uznał zaakceptowaną kwotę kontraktową za poprawnie określoną i wystarczającą,
- oparł zaakceptowaną kwotę kontraktową na danych, interpretacjach, koniecznych informacjach, inspekcjach, badaniach i po upewnieniu się, co do wszystkich odnośnych spraw.

W przypadku gdy w kontrakcie nie podano inaczej, to zaakceptowana kwota kontraktowa pokrywa wszystkie zobowiązania wykonawcy wobec kontraktu (włączając te, na które przewidziano kwoty warunkowe – jeśli takie są) i wszystko co konieczne do właściwej realizacji i ukończenia robót oraz usunięcia wszelkich wad.

W subklauzuli *Nieprzewidywalne warunki fizyczne* zdefiniowano „warunki fizyczne” jako naturalne i wytworzone przez człowieka warunki fizyczne oraz inne fizyczne przeszkody i zanieczyszczenia, które napotyka wykonawca na placu budowy przy realizacji robót, włączając warunki podpowierzchniowe i hydrologiczne, ale wyłączając warunki klimatyczne.

Warunki fizyczne

Jeżeli wykonawca napotka niepomyślne warunki fizyczne, które uważa za nieprzewidywalne, to ma obowiązek powiadomić o tym niezwłocznie inżyniera.

Warunki fizyczne

Powiadomienie to powinno opisywać zaistniałe warunki fizyczne (tak, aby mogły być poddane inspekcji przez inżyniera) i podawać powody, dla których wykonawca uważa je za nieprzewidywalne. Wykonawca ma obowiązek kontynuować realizację robót przy użyciu właściwych i racjonalnych środków, jakie mogą być odpowiednie w danych warunkach fizycznych, i stosować się do wszelkich poleceń inżyniera. Jeżeli jakieś polecenie spowoduje zmianę, to zastosowanie ma klauzula 13. FIDIC-a.

Jeżeli wykonawca napotka nieprzewidywalne warunki fizyczne i o tym powiadomi inżyniera, będzie uprawniony do:

- a) przedłużenia czasu, w związku z ww. opóźnieniem, jeśli ukończenie jest lub przewiduje się, że będzie opóźnione,
- b) płatności za poniesiony koszt, która to płatność będzie włączona do ceny kontraktowej.

Po otrzymaniu takiego powiadomienia oraz dokonaniu inspekcji i/lub zbadaniu tych warunków fizycznych, inżynier powinien:

- uzgodnić lub określić czy i w jakim zakresie warunki te były nieprzewidywalne,
- odnieść się do spraw opisanych powyżej w ppkt a i b odnoszących się do danego przypadku.

Zanim dodatkowy koszt zostanie ostatecznie uzgodniony, inżynier może dokonać rozeznania, czy inne warunki fizyczne w podobnych częściach robót (jeśli takie prowadzono) były bardziej sprzyjające, niż było to przewidziane wtedy, gdy wykonawca przedkładał dokumenty ofertowe. Jeżeli i w takim zakresie, w jakim te bardziej sprzyjające warunki zostały napotkane, inżynier może postępować zgodnie z postanowieniami FIDIC-a, aby uzgodnić lub określić redukcje w koszcie, które były spowodowane tymi warunkami, a które mogą być włączone (jako potrącenia) do ceny kontraktowej i świadectw płatności. Łączne zastosowanie wszystkich korekt i redukcji z tytułu wszystkich warunków fizycznych napotkanych w podobnych częściach robót, nie może w efekcie powodować redukcji ceny kontraktowej.

Inżynier może wziąć pod uwagę każdy udostępniony przez wykonawcę dowód dotyczący warunków fizycznych przewidzianych przez wykonawcę w czasie przedkładania dokumentów ofertowych, ale nie jest związany żadnym takim dowodem.

Wykonawca ponosi wszelkie koszty i obciążenia z tytułu specjalnych i/lub czasowych praw przejazdu, których może potrzebować, włączając te dotyczące dostępu do placu budowy. Wykonawca musi uzyskać, na własne ryzyko i koszt, wszelkie dodatkowe urządzenia poza placem budowy, których może potrzebować do przeprowadzenia robót.

Wykonawca nie może:

- zakłócać porządku publicznego,
- ograniczać dostępu, możliwości użytkowania lub korzystania ze wszystkich dróg i ścieżek, niezależnie czy są one publiczne, czy w posiadaniu zamawiającego lub innych.

**Obowiązki
wykonawcy**

Wykonawca jest obowiązany do zapłacenia zamawiającemu odszkodowania i przejęcia od niego odpowiedzialności materialnej, w związku ze wszystkimi odszkodowaniami, stratami i wydatkami (włącznie z opłatami sądowymi i innymi wydatkami prawnymi), wynikłymi z każdego ww. typu zakłócenia porządku.

Zgodnie z postanowieniami FIDIC-a przyjmuje się, że wykonawca uznał trasy dostępu do placu budowy za wystarczająco przydatne i dostępne. Wykonawca jest zobligowany do stosowania racjonalnych środków, aby nie dopuścić do uszkodzenia jakiejkolwiek drogi lub mostu, związanej przez ruch drogowy z działalnością wykonawcy lub jego personelu. Środki te obejmują również właściwe użycie odpowiednich pojazdów i tras.

Poza sytuacjami innymi niż podane w FIDIC-u:

- wykonawca (w stosunkach między stronami) jest odpowiedzialny za wszelką konserwację, która może być wymagana podczas używania przez niego tras dostępu,
- wykonawca powinien zapewnić umieszczenie znaków i drogowskazów wzdłuż tras dostępu i uzyskać każde ewentualnie wymagane pozwolenie odnośnych władz na użytkowanie takich tras, znaków i drogowskazów,
- zamawiający nie jest odpowiedzialny za zaspokojenie roszczeń, które mogą ewentualnie wynikać z używania trasy dostępu lub dotyczyć jej w inny sposób,

- zamawiający nie gwarantuje przydatności ani dostępności żadnej konkretnej trasy dostępu,
- koszty wynikłe z nieprzydatności lub niedostępności tras dostępu, do użytku wymaganego przez wykonawcę, ponosi wykonawca.

Jeżeli nie jest inaczej podane w warunkach szczególnych, to:

- wykonawca prześle inżynierowi powiadomienie, z co najmniej 21-dniowym wyprzedzeniem, o dacie dostarczenia na plac budowy urządzeń lub większej partii innych dóbr,
- wykonawca jest odpowiedzialny za zapakowanie, załadowanie, transport, odbiór, rozładowanie, magazynowanie i ochronę wszystkich dóbr i innych materiałów potrzebnych do realizacji robót,
- wykonawca musi wypłacić zamawiającemu odszkodowanie i przejąć od niego odpowiedzialność materialną, w związku z wszystkimi odszkodowaniami, stratami i wydatkami (włącznie z opłatami sądowymi i innymi wydatkami prawnymi), wynikłymi z transportu dóbr oraz negocjować i pokrywać wszystkie roszczenia wynikające z tego transportu.

Wykonawca – odpowiedzialność

Wykonawca jest odpowiedzialny za cały swój sprzęt. Od momentu wprowadzenia na plac budowy sprzęt wykonawcy jest uważany za przeznaczony wyłącznie do realizacji robót. Wykonawca nie może usunąć żadnej większej ilości sprzętu z placu budowy bez uzyskania zgody inżyniera. Zgoda nie jest wymagana w przypadku pojazdów transportujących dobra lub personel wykonawcy poza placem budowy.

Wykonawca ma obowiązek podjęcia wszelkich działań chroniących środowisko (zarówno na placu budowy, jak i poza nim) oraz ograniczania możliwości powstania szkód i uciążliwości dla ludzi i własności, wynikających z zanieczyszczeń, hałasu i innych skutków prowadzonych przez niego działań.

Wykonawca ma obowiązek zapewnienia, że emisje gazów oraz odpływy powierzchniowe i ścieki wynikłe z działań wykonawcy nie przekroczą wartości podanych w specyfikacji i wartości określonych stosownymi prawami.

Wykonawca jest odpowiedzialny za dostarczenie energii, wody i innych mediów, których może potrzebować.

**Wykonawca
– uprawnienia**

Wykonawca jest uprawniony do korzystania na potrzeby robót z elektryczności, wody, gazu i innych mediów dostępnych na placu budowy, a których szczegóły i ceny podane są w specyfikacji. Wykonawca, na własne ryzyko i koszt, musi dostarczyć wszelką aparaturę konieczną do korzystania i pomiaru zużycia tych mediów.

Zużycie i należne za nie kwoty muszą być uzgodnione lub określone przez inżyniera, a wykonawca musi za nie zapłacić zamawiającemu.

Zamawiający ma obowiązek udostępnienia swojego sprzętu (jeśli jest) do użytku wykonawcy przy realizacji robót, zgodnie ze szczegółami, organizacją i cenami podanymi w specyfikacji. Jeżeli nie jest podane w specyfikacji inaczej, to:

- a) zamawiający jest odpowiedzialny za swój sprzęt, poza sytuacją opisaną w ppkt b);
- b) wykonawca jest odpowiedzialny za każdą sztukę sprzętu zamawiającego w czasie, gdy ktoś z personelu wykonawcy:
 - posługuje się nim,
 - prowadzi go,
 - kieruje nim,
 - ma go do dyspozycji lub pod kontrolą.

Odpowiednia liczba sprzętu zamawiającego i kwoty należne za jego używanie muszą być uzgodnione lub określone przez inżyniera, a zapłacone zamawiającemu przez wykonawcę.

Zamawiający ma nadto obowiązek bezpłatnego dostarczenia „materiałów do wydania bezpłatnie” (jeśli są) zgodnie ze szczegółowymi informacjami podanymi w specyfikacji. Zamawiający na własne ryzyko i koszt dostarcza materiały, w czasie i na miejsce sprecyzowane w kontrakcie. Wykonawca musi dokonać ich oględzin i niezwłocznie powiadomić inżyniera o ewentualnym niedoborze ilości, wadzie lub braku elementu występującym w tych materiałach. Jeżeli strony nie uzgodnią inaczej, to zamawiający natychmiast musi uzupełnić zauważone braki.

Po tych oględzinach, materiały wydawane bezpłatnie przechodzą pod opiekę, na przechowanie i pod kontrolę wykonawcy. Zobowiązanie wykonawcy do oględzin, opieki, przechowania i kontroli nie zwalniają zamawiającego od odpowiedzialności za jakikolwiek niedobór, wadę lub brak elementu, który nie był widoczny podczas oględzin.

Raportowanie prac

Wykonawca jest zobowiązany do raportowania o stanie prac. Jeżeli nie jest inaczej podane w warunkach szczególnych, to miesięczne raporty o postępie pracy powinny być przygotowywane przez wykonawcę i przedkładać inżynierowi w sześciu egzemplarzach. Pierwszy raport powinien obejmować okres do końca pierwszego miesiąca kalendarzowego po miesiącu, w którym miała miejsce data rozpoczęcia działań. Następnie raporty trzeba przedkładać co miesiąc, każdy w ciągu siedmiu dni od ostatniego dnia okresu, którego dany raport dotyczy.

Raporty muszą być składane do czasu ukończenia przez wykonawcę całej pracy, o której wiadomo, że jest zaległa względem daty ukończenia podanej w świadectwie przejęcia dla robót.

Każdy raport musi zawierać:

a) wykresy i szczegółowe opisy postępu pracy obejmujące każdy etap:

- projektowania (jeśli jest),
- powstawania dokumentów wykonawcy,
- zamawiania,
- wyrobu,
- dostawy na plac budowy,
- budowy,
- montażu,
- dokonywania prób,

włącznie z takimi samymi czynnościami dla robót realizowanych przez każdego mianowanego podwykonawcę;

b) fotografie przedstawiające stan zaawansowania wyrobu i postępu na placu budowy;

c) nazwę producenta, miejsce wyrobu, procent zaawansowania, oraz faktyczne lub spodziewane daty:

- rozpoczęcia wyrobu,
- inspekcji wykonawcy,
- prób,
- wysyłki i przybycia na plac budowy,

dla wyrobu każdej głównej pozycji urządzeń i materiałów;

- d) szczegółowe informacje opisane w subklauzuli 6.10 FIDIC-a;
- e) kopie dokumentów poświadczających jakość, wyników prób i atestów materiałów;
- f) listę wysłanych powiadomień;
- g) dane statystyczne dotyczące bezpieczeństwa, włączając szczególne informacje na temat niebezpiecznych zdarzeń i czynności odnoszących się do ochrony środowiska i kontaktów ze społeczeństwem;
- h) porównanie faktycznego i planowanego postępu pracy ze szczegółami wszelkich wydarzeń lub okoliczności, które mogłyby zagrozić ukończeniu robót zgodnie z kontraktem oraz środków przedsięwziętych (lub planowanych) w celu zapobieżenia opóźnieniom.

Jeżeli nie jest inaczej podane w warunkach szczególnych, to:

- a) wykonawca jest odpowiedzialny za niedopuszczanie osób nieupoważnionych na plac budowy;
- b) osoby upoważnione to:
 - personel wykonawcy,
 - personel zamawiającego,
 - inny personel, o którym wykonawca został powiadomiony przez zamawiającego lub inżyniera, jako o upoważnionym personalu innych wykonawców zamawiającego na placu budowy.

Wykonawca ma obowiązek ograniczenia prowadzenia swoich działań do placu budowy i do wszelkich dodatkowych obszarów, jakie mogą być uzyskane przez wykonawcę i uzgodnione z inżynierem jako obszary robocze. Wykonawca jest zobowiązany do podjęcia wszelkich koniecznych środków ostrożności, aby utrzymać sprzęt i personel wykonawcy w obrębie placu budowy i tych dodatkowych obszarów oraz nie dopuszczać do przemieszczania swojego sprzętu i personelu oraz wkraczania na przyległy teren.

Zgodnie z postanowieniami FIDIC-a, podczas realizacji robót wykonawca powinien utrzymywać plac budowy w stanie wolnym od wszelkich niepotrzebnych przeszkód oraz przechowywać w magazynie lub odpowiednio rozmieścić wszelki sprzęt wykonawcy i nadmiar materiałów. Wykonawca jest odpowiedzialny za sprzęta-

**Świadectwo
przejęcia robót**

nie i usuwanie z placu budowy wszelkiego złomu, odpadów i niepotrzebnych materiałów po robotach tymczasowych.

Po wystawieniu świadectwa przejęcia robót, wykonawca jest zobligowany do usunięcia i uprzątnięcia (z tej części placu budowy i robót, której dotyczy świadectwo przejęcia) całego swojego sprzętu, nadmiaru materiałów, złomu i odpadów. Wykonawca powinien pozostawić tę część placu budowy i robót w czystym i bezpiecznym stanie, z zachowaniem na placu budowy takich dóbr, które będą potrzebne do wypełnienia przez wykonawcę jego zobowiązań podczas okresu zgłaszania wad.

Wszystkie:

- skamieniałości,
- monety,
- przedmioty wartościowe lub starożytne,
- budowle lub obiekty,
- inne pozostałości interesujące pod względem geologicznym czy archeologicznym,

znajdzone na placu budowy są brane w opiekę i zarząd zamawiającego. Wykonawca ma obowiązek podjąć wszelkie środki ostrożności, aby nie dopuścić do usunięcia czy uszkodzenia przez personel wykonawcy lub inne osoby żadnego z tych znalezisk.

Po odkryciu danego znaleziska, wykonawca ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia inżyniera, który będzie musiał wydać polecenie odnośnie dalszego losu wydobytego przedmiotu.

W sytuacji gdy postępując według tych poleceń, wykonawca dozna opóźnienia i/lub poniesie koszt oraz powiadomi o tym inżyniera, będzie uprawniony do:

- przedłużenia czasu, w związku z ww. opóźnieniem, jeśli ukończenie jest lub przewiduje się, że będzie opóźnione,
- płatności, za poniesiony koszt, która to płatność będzie włączona do ceny kontraktowej.

Wedle postanowień FIDIC-a, poza przypadkami innymi niż podane w specyfikacji, wykonawca ma obowiązek zapewnić zatrudnienie oraz opłacenie, zakwaterowanie, wyżywienie i transport całego, miejscowego i innego, personelu kierowniczego i siły roboczej.

Wykonawca zobowiązany jest płacić według stawek wynagrodzeń i zapewnić warunki pracy sile roboczej nie gorsze od tych, które są ustalone dla zawodu lub przemysłu, gdzie taka praca jest wykonywana. Jeżeli żadne ustalone stawki lub warunki nie mają zastosowania, to wykonawca musi płacić stawki i zapewnić warunki nie gorsze, niż przeciętne stawki i warunki zapewniane lokalnie przez pracodawców, których zawód lub gałąź przemysłu jest podobna do zawodu lub gałęzi przemysłu wykonawcy.

Wykonawca nie ma prawa rekrutować ani próbować rekrutować swojego personelu kierowniczego i siły roboczej spośród personelu zamawiającego.

Wykonawca ma obowiązek przestrzegać wszystkich przepisów praw pracy odnośnie do swojego personelu, włącznie z przepisami odnoszącymi się do jego:

- zatrudnienia,
- zdrowia,
- bezpieczeństwa,
- spraw socjalnych,
- imigracji i emigracji,

oraz przyznać wszystkie legalnie przysługujące uprawnienia.

Wykonawca ma obowiązek wymagać od swoich pracowników, aby przestrzegali wszystkich mających zastosowanie praw, włącznie z dotyczącymi bezpieczeństwa przy pracy.

Żadna praca nie może być prowadzona na placu budowy w dniach lokalnie uznanych za dni wolne od pracy ani poza normalnymi godzinami pracy podanymi w załączniku do oferty, chyba że:

- a) w kontrakcie podane jest inaczej;
- b) inżynier wyraża zgodę;
- c) praca jest nieunikniona lub konieczna:

- ochrony życia lub własności,
- do zapewnienia bezpieczeństwa robót,

o czym wykonawca ma obowiązek natychmiastowego poinformowania inżyniera.

Jeżeli w specyfikacji nie jest podane inaczej, to wykonawca musi zapewnić i utrzymywać wszystkie potrzebne pomieszczenia mieszkalne i socjalne oraz urządzenia dla swojego personelu.

Wykonawca ma obowiązek zapewnić pomieszczenia i urządzenia dla personelu zamawiającego – jak podano w specyfikacji.

Wykonawca nie może pozwolić nikomu ze swojego personelu na organizowanie tymczasowych lub stałych kwater mieszkalnych w budowlach będących częścią robót stałych.

Wykonawca przez cały czas jest zobowiązany do podejmowania wszystkich rozsądnych środków ostrożności dla zapewnienia zdrowia i bezpieczeństwa swojego personelu.

Wykonawca (przy współpracy z miejscowymi władzami sanitarnymi) ma obowiązek zapewnić, że:

- personel służby zdrowia,
- urządzenia pierwszej pomocy,
- izba chorych i pogotowie ratunkowe

będą:

- stale do dyspozycji na placu budowy,
- w każdym miejscu zamieszkania personelu wykonawcy i zamawiającego,
- przedsięwzięte stosowne środki dla spełnienia wszystkich wymagań dotyczących spraw socjalnych i higieny oraz dla zapobieżenia epidemiom.

Wykonawca ma obowiązek wyznaczenia inspektora do spraw zapobiegania wypadkom na placu budowy, odpowiedzialnego za utrzymanie bezpieczeństwa i ochronę przed wypadkami.

Kwalifikacje

Osoba ta musi mieć kwalifikacje odpowiednie do sprawowanej funkcji i być upoważniona do wydawania poleceń i stosowania środków zapobiegających wypadkom.

Przez cały okres realizacji robót wykonawca ma obowiązek dostarczania wszystkiego, co będzie konieczne tej osobie do wypełniania powierzonych zadań i korzystania z wydanego upoważnienia.

Wykonawca jest zobligowany do przesyłania do inżyniera szczegółowych informacji o każdym wypadku, tak szybko, jak to możliwe po jego wystąpieniu. Wykonawca musi prowadzić takie zapi-

sy i sporządzać takie raporty (dotyczące zdrowia, bezpieczeństwa i spraw socjalnych personelu oraz szkód wyrządzonych własności), jakie mogą być, w sposób uzasadniony, wymagane przez inżyniera.

Wykonawca, podczas projektowania i realizacji robót, aż do czasu zakończenia wypełniania swoich zobowiązań, musi zapewnić kierownictwo konieczne do planowania, organizacji, kierowania, zarządzania, inspekcji i dokonywania prób.

Kierownictwo musi być sprawowane przez odpowiednią liczbę osób posiadających dostateczną znajomość:

- języka komunikatów,
- działań koniecznych do prawidłowego i bezpiecznego prowadzenia robót, tj. wymaganych metod i technik, zagrożeń możliwych do napotkania i metod zapobiegania wypadkom.

Personel wykonawcy musi być odpowiednio wykwalifikowany, biegły oraz doświadczony w swych zawodach lub zajęciach.

Inżynier ma prawo wymagać, aby wykonawca usunął każdą osobę zatrudnioną na placu budowy lub przy robotach, włącznie z przedstawicielem wykonawcy, gdy osoba ta:

- uporczywie zachowuje się nieodpowiednio lub wykazuje brak staranności,
- wykonuje swoje obowiązki w sposób niekompetentny lub niedbały,
- nie stosuje się do postanowień kontraktu,
- uporczywie postępuje wbrew zasadom koniecznym do zachowania bezpieczeństwa i zdrowia oraz ochrony środowiska.

Jeżeli wystąpi taka okoliczność, to wykonawca ma obowiązek wyznaczyć odpowiednią osobę na zastępstwo.

Wykonawca jest zobligowany do przedkładania inżynierowi szczegółowych informacji o liczbie osób i sprzętu każdego typu w każdej grupie swojego personelu na placu budowy.

Szczegółowe informacje muszą być przedkładane, w formie zatwierdzonej przez inżyniera, w każdym miesiącu kalendarzowym do czasu ukończenia przez wykonawcę pracy, o której wiadomo, że jest zaległa względem daty ukończenia podanej w świadectwie przejęcia dla robót.

FIDIC
– zapewnienie
personelu

Wykonawca przez cały czas ma obowiązek zapobiegania:

- niezgodnemu z prawem,
- nieobyczajnemu,
- chuligańskiemu

zachowaniu swojego personelu oraz zapewnienia:

- spokoju i ochrony osób,
- ochrony własności na placu budowy i w jego pobliżu.

Wykonawca musi dać personelowi zamawiającego pełną możliwość wykonywania tych czynności, włącznie z zapewnieniem dostępu, urządzeń, pozwoleń i wyposażenia bezpieczeństwa.

Żadna taka czynność nie zwolni wykonawcy z jakiegokolwiek zobowiązania lub odpowiedzialności.

Wykonawca jest zobowiązany do powiadomienia inżyniera o każdej pracy gotowej przed:

- przykryciem jej,
- umieszczeniem poza polem widzenia,
- opakowaniem do przechowywania lub transportu.

Inżynier ma obowiązek bezzwłocznego:

- przeprowadzenia badań, inspekcji, pomiarów czy prób lub
- powiadomienia wykonawcy o niekonieczności przeprowadzenia w danym przypadku ww. działań.

Powiadomienie o próbach

Wykonawca jest zobowiązany do przeprowadzenia prób końcowych zgodnie z klauzulami zawartymi w FIDIC-u. Wykonawca musi powiadomić inżyniera z co najmniej 21-dniowym wyprzedzeniem o dacie, po której wykonawca będzie gotowy do przeprowadzenia każdej z prób końcowych. Jeżeli nie uzgodniono inaczej – próby końcowe powinny zostać przeprowadzone w ciągu czternastu dni od określonej daty, w dniu lub dniach wyznaczonych przez inżyniera.

Przy ocenie wyników prób końcowych inżynier powinien brać pod uwagę tolerancje na wpływ użytkowania robót przez zamawiającego na wyniki i inne cechy charakterystyczne robót.

Wykonawca powinien przedłożyć poświadczony wynik prób inżynierowi, gdy roboty lub dany odcinek przejdą pozytywnie próby końcowe.

W przypadku, gdy próby końcowe będą bez uzasadnienia opóźnione przez wykonawcę, inżynier ma prawo (przez powiadomienie) zażądać od wykonawcy przeprowadzenia tych prób w ciągu 21 dni od otrzymania tego powiadomienia. W ww. określonym okresie wykonawca będzie musiał przeprowadzić próby w dniu lub dniach, które sam ustali, i o których powiadomi inżyniera.

Jeżeli wykonawca nie przeprowadzi prób końcowych w okresie 21 dni, to personel zamawiającego będzie mógł przeprowadzić te próby na ryzyko i koszt wykonawcy. Takie próby końcowe będą uważane za przeprowadzone w obecności wykonawcy i ich wyniki zaakceptowane jako prawdziwe.

Próby końcowe

W przypadku gdy próby końcowe robót lub jakiegoś odcinka zakończą się niepowodzeniem, inżynier lub wykonawca ma prawo zażądać, aby takie nieudane próby zostały powtórzone przy zachowaniu takich samych ustaleń i warunków jak pierwsze. Jeżeli powtórzone próby końcowe robót lub jakiegoś odcinka zakończą się niepowodzeniem, inżynier będzie uprawniony do:

- a) polecenia kolejnego powtórzenia prób końcowych,
- b) odrzucenia robót lub odcinka (w zależności od przypadku), jeżeli niepowodzenie prób pozbawia zamawiającego całej korzyści z robót lub odcinka – w tym przypadku zamawiający dysponuje w stosunku do wykonawcy takimi samymi środkami prawnymi, jakie są postanowione w ppkt c) subklauzuli 11.4 FIDIC-a, lub
- c) wystawienia świadectwa przejęcia, jeśli taka jest decyzja zamawiającego.

W sytuacji, o której mowa w ppkt c), wykonawca musi kontynuować pracę – zgodnie ze wszystkimi innymi zobowiązaniami ujętymi w kontrakcie – a cena kontraktowa zostanie zredukowana o kwotę wynikającą ze zmniejszenia wartości (w rezultacie ww. niepowodzenia) wykonanych robót. Jeżeli w kontrakcie nie jest ujęta redukcja kwoty za ww. niepowodzenie, zamawiający ma prawo zażądać, aby ta redukcja była uzgodniona przez obie strony i zapłacona przed wystawieniem świadectwa przejęcia lub określona i zapłacona według postanowień FIDIC-a.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/5.1.2 FIDIC „czerwony” – wskazówki do przygotowania warunków szczególnych

W drugiej części FIDIC-a – wskazówki do przygotowania warunków szczególnych – zawarto uszczegółowienie zapisów omówionych powyżej.

Podobnie jak w warunkach ogólnych, we wskazówkach do przygotowania warunków szczególnych zawarto regulacje dotyczące wszystkich podmiotów uczestniczących w procesie inwestycyjnym. Zawarto w niej zapisy w rozdziałach o nazwach:

FIDIC „czerwony”

- 1) postanowienia ogólne,
- 2) zamawiający,
- 3) inżynier,
- 4) wykonawca,
- 5) projektowanie,
- 6) personel kierowniczy i siła robocza,
- 7) urządzenia, materiały i wykonawstwo,
- 8) rozpoczęcie, opóźnienia i zawieszenie,
- 9) próby końcowe,
- 10) przejęcie przez zamawiającego,
- 11) odpowiedzialność za wady,
- 12) próby eksploatacyjne,
- 13) zmiany i korekty,
- 14) cena kontraktowa i płatność,
- 15) odstąpienie przez zamawiającego,
- 16) zawieszenie i odstąpienie przez wykonawcę,
- 17) ryzyko i odpowiedzialność,
- 18) ubezpieczenie,
- 19) siła wyższa,
- 20) roszczenia, spory i arbitraż.

W klauzuli czwartej zawarto zapisy, o jakie elementy można rozszerzyć poszczególne subklauzule, czy to dotyczące przedstawicieli wykonawcy, podwykonawców, czy też sprzętu wykonawcy.

W klauzuli szóstej umieszczono możliwe rozwinięcia o takie elementy, jak godziny pracy, wskazane kwatery czy wreszcie wymagania dla kierownictwa Wykonawcy.

W ostatniej z poruszanych klauzul – próby końcowe – wskazano, że winno się opisać próby, jakie kierownik budowy ma przeprowadzić, zanim będzie uprawniony do świadectwa przejęcia.

Przedstawione zagadnienia z czerwonego FIDIC-a zostały powyżej omówione ogólnie. Obecnie coraz więcej inwestycji, w szczególności większych, w pewnym zakresie posiłkuje się zapisami FIDIC-a.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/5.2 Warunki Kontraktu na urządzenia i budowę z projektowaniem dla robót elektrycznych i mechanicznych oraz dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez wykonawcę – tzw. FIDIC „żółty”

FIDIC – Warunki Kontraktu na urządzenia i budowę z projektowaniem dla robót elektrycznych i mechanicznych oraz dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez wykonawcę, wydany w 1999 r. (tzw. FIDIC „żółty”).

FIDIC ten, podobnie jak opisany powyżej FIDIC czerwony, dzieli się na trzy części:

FIDIC „żółty”

- warunki ogólne,
- wskazówki do przygotowania warunków szczególnych,
- formularz oferty, aktu umowy i umowy o rozjemstwie w sporach.

W warunkach ogólnych zawarto regulacje dotyczące wszystkich podmiotów uczestniczących w procesie inwestycyjnym. Postanowienia odnoszące się do kierownika budowy, względnie regulacje jego dotyczące, ujęto w klauzuli czwartej – Wykonawca, w klauzuli szóstej – Personel kierowniczy i siła robocza, a także w klauzuli dziewiątej – Próby końcowe. Oczywiście, podobnie jak w wymienionych klauzulach, w innych także znajdują się zapisy dotyczące kierownika budowy, lecz w wyszczególnionych klauzulach zapisy te są najbardziej rozbudowane.

Autor: Aleksander Zamlewski

1/5.3 Warunki innych kontraktów – w tym FIDIC „niebieski”, FIDIC „fioletowy”, FIDIC „pomarańczowy”

Kolejnym dostępnym na naszym rynku budowlanym FIDIC-iem jest publikacja: *Warunki Kontraktu na realizację EPC/pod klucz*, wydana w 1999 r. (tzw. FIDIC „niebieski”).

FIDIC

Konstrukcja zapisów tego FIDIC-a nie odbiega od innych, rozdziały są w identyczny sposób podzielone, wskazując podmioty uczestniczące w realizacji inwestycji.

Z pozostałych FIDIC-ów wymienić należy także FIDIC: *Warunki Kontraktu na budowę dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez zamawiającego* (tzw. FIDIC „fioletowy”), a także FIDIC: *Warunki kontraktu dla realizacji projekt i budowa i pod klucz* (tzw. FIDIC „pomarańczowy”).

W 2004 r. ukazało się drugie wydanie FIDIC-a: *Warunki Kontraktowe dla Budowy dla robót Inżyniersko-Budowlanych projektowanych przez Zamawiającego*. Wydanie to zostało uszczegółowione oraz doprecyzowane.

Regulacje klauzulowe zostały rozbudowane w porównaniu ze starszymi egzemplarzami i interesujące klauzule – czwarta wykonawca, szósta kadra i robotnicy oraz dziewięta próby końcowe – zostały rozszerzone o nowe subklauzule.

4. Wykonawca
 - 4.1 Ogólne zobowiązania Wykonawcy
 - 4.2 Zabezpieczenie Wykonania
 - 4.3 Przedstawiciel Wykonawcy
 - 4.4 Podwykonawcy
 - 4.5 Cesja korzyści z podzlecenia
 - 4.6 Współpraca
 - 4.7 Wytyczenie
 - 4.8 Procedury bezpieczeństwa
 - 4.9 Zapewnienie jakości

- 4.10 Dane o Terenie Budowy
- 4.11 Uznanie Zatwierdzonej Kwoty Kontraktowej
- 4.12 Nieprzewidywalne warunki fizyczne
- 4.13 Prawo przejazdu i zaplecze
- 4.14 Unikanie zakłóceń
- 4.15 Droga dostępu
- 4.16 Transport Dostaw
- 4.17 Sprzęt Wykonawcy
- 4.18 Ochrona środowiska
- 4.19 Elektryczność, woda i gaz
- 4.20 Sprzęt Zamawiającego i przedmioty udostępniane bezpłatnie
- 4.21 Raporty o postępie
- 4.22 Zabezpieczenie Terenu Budowy
- 4.23 Działania Wykonawcy na Terenie Budowy
- 4.24 Wykopaliska

- 6. Kadra i Robotnicy
 - 6.1 Zatrudnienie kadry i robotników
 - 6.2 Stawki wynagrodzeń oraz warunki zatrudnienia
 - 6.3 Osoby w służbie Zamawiającego
 - 6.4 Prawo pracy
 - 6.5 Godziny pracy
 - 6.6 Zaplecze dla kadry i robotników
 - 6.7 Zdrowie i bezpieczeństwo
 - 6.8 Kadra Wykonawcy
 - 6.9 Personel Wykonawcy
 - 6.10 Zapisy o Personelu i Sprzęcie Wykonawcy
 - 6.11 Zakłócenia porządku publicznego.

- 9. Próby Końcowe

- 9.1 Obowiązki Wykonawcy
- 9.2 Opóźnione Próby Końcowe
- 9.3 Ponowne Próby Końcowe
- 9.4 Niepomyślny wynik Prób Końcowych.

Autor: Aleksander Zamlewski

